

CAPUT VI.

De penis in blasphemos constitutis, & de eorum iudiciis.

I. IN veteri lege capitis poena plebatur blasphemii. *Qui blasphemaverit nomen Domini, morte moriatur: lapidibus opprimet omnis multitudo, sive ille civis, sive peregrinus fuerit.* Lev. xxiv. Pariter us civile commune ultimo supplicio puniendus blasphemus omnes deseruit. Quamvis leges istae, ad hanc quod attinet ultimam capitis poenam, deuservit evanuerunt; tamen regna, & principatus omnes gravissimis suppliciis plebatur blasphemos solent. Alicubi plebei blasphemii primum vapulant verberibus, post sero candenti eorum labia signantur, tertio lingua illorum praeciduntur. Alibi publica defensionis, & infamiae blasphemii exponuntur. Ius canonicum cap. Statuimus de maledictis, blasphemos septem diebus dominicis ante fores Ecclesiae aditare iubet, dum sacra peraguntur, ultimoque die dominico, pallioposito, nudis pedibus, ligatos corrigia circa collum, publico aspectui sese exhibere: & septem lexis feris, antequam ingrediantur Ecclesiam, in pane, & aqua ieiunare. Quae si praestare neglexerint, & viventes ab ingressu Ecclesiae prohibentur, & post obitum ecclesiastica sepultura priventur. Concilium Lateranense sess. ix. cap. Ad abolendam. Clericos blasphemos prima vice unius anni fructuum beneficii mulctam plebatur: postea eos a beneficio repellit: tandem eisdem inhabiles declarat ad ecclesiasticos quoscumque proventus. Laicis vero nobilibus prima vice viginti, secunda quinquaginta ducatorum multam imponit, postremo nobilitate deiectionis pronuntiat. Plebei qui bis blasphemaverint, ante fores Ecclesiae, ignominiosa mitra capiti imposta, aditare debent. Si vero assueti blasphemis fuerint, ad trimeses, aut carceres damnantur.

II. Quasi. I. *Qui blasphemus audit, astringitur ne eisdem ad iudicem deservat.* Resp. Adfirmat communis sententia: idque praecipit & Iulius III. in sua constitutione, cuius initium est *In multis*, & Concilium Lateranense hoc. cit. his verbis: *Quicumque blasphemantem audiverit, eum verbis acriter obiurgare tenetur, si extra periculum factum id fieri posse contingat, eumque deservat, vel noscitur apud iudicem ecclesiasticum, vel laicum in tria triduum debent, quod, si plures dictum blasphemantem simul audiverint, singuli eum acculare tenentur; nisi forte omnes convenerint,*

ut unus pro cunctis tali officio fungatur. Plura hic dicenda occurrerent super hac denuntiatione; quae tamen lubet ad alium locum remittere. Illud dumtaxat urgebo, cuique magis tam esse fraternam correctionem; atque, si haec satis non sit, dicendum Ecclesiae. Correctionem saepius omittimus vel ob profectus desperationem, vel carnalis prudentiae obtentu. Prudentia opus esse non inficior in corrigendis fratribus; sed simul cavendum moneo ne amor terrenarum rerum, mundani respectus, & commoditatum rationes larvam induant christianae prudentiae. Si audis blasphemum ira percitum, post sedatam iram illum corrippe. Aliquando correctio illico fieri debet, blasphemantis qualitate inspecta. Si blasphemiae haereticales fuerint, iudici denuntiationis sunt, ut pontificis preceptis satisfatis. Iudices porro haereticum aut Inquisitores sunt, aut Episcopi. Verum de hoc plura suo loco.

III. Quasi. II. *Quomodo se gerere debeat Confessarius cum blasphemis?* Resp. Si blasphemiae sint simplices, ad eisdem valet Confessarius poenitentem abolvere: quia praestata blasphemiae committitur non sunt reservatae. Potest tamen Episcopus has quoque blasphemias simplices reservare; quae reservatione posita, nequit Confessarius absolutionem impertiri.

IV. Blasphemiam quandoque est haereticam, quatenus verba prolata haereticum prodant; & tamen blasphemus nullum internum errorem, dum eam evomuit, in mente habuit: ideo in hoc casu communis sententia docet, in foro interiori posse Confessarium regularem absolvere poenitentem sicut a sortilegio, a magia, a maleficio, dummodo error in mente non fuerit. Quae de re vide Salmanticensis tract. xxi. c. 111. punct. 10. n. 131. Verum de hoc in tractatu de poenitentia.

V. Quasi. III. *Quam poenam imponere Confessarius blasphemis poenitentibus debeat?* Resp. Concilium Lateranense statuit, blasphemos absolvendos non esse, nisi gravissima poenitentia a Confessariis imposta. Haec sunt verba Concilii sess. ix. §. Ad abolendam: *In foro poenitentis nemo blasphemus tenet absque gravissima, severi Confessarii arbitrio iniuncta, poenitentia posse absolvi.* Respondent recentiores Probabiliter, hoc decretum haud esse nisi receptum. Idque verum habet. Si enim gravissimis poenis subsisterentur blasphemii, ut Concilium praecipit, & sequitas iudicii postulat, non adeo frequenter sanctum Dei nomen blasphemaretur. At, quia Confessarii non pauci, sicut a ceteris flagitiis, ita a blas-

blasphemiis criminibus, levi iniuncta satisfactione, fidos poenitentes absolvunt; ideo scelera cuiusque generis grassantur, atque inundant terram omnem. Verum aliud est quod decretum praefatum non sit nisi receptum, seu quod reapse Casuiste, & Confessarii non pauci iuxta illius praescriptum severissimas poenitentias blasphemis minime imponant: aliud est quod decretum illud obloleverit. Hoc nos negamus contra Leanderum disp. v. g. lxvii. Salmanticensis tract. xxi. cap. 11. punct. 10. n. 132. Castroपालम disp. 11. punct. 2. §. 9. n. 2. Sanchez Lib. II. in Decal. cap. xxxvii. n. 44. alioque plures. Si ad his quaeratur, cur hoc decretum non vigeat, non servetur; respondent, quia non est usi receptum. Haec est unica eorum ratio: quae si confiteretur, actum esset conclamatione de omnibus legibus, quae usi, seu executione a transgressoribus non recipiuntur. Nonne quoque gravior est Dei offensio, eo gravior esse debet poenitentia, & satisfactio? Nonne Tridentinum Concilium praecipit, ut pro criminum qualitate poenitentiae iniungantur? Cum blasphemiam sit gravissimum scelus, cur blasphemis hominibus gravissima poenitentia, ut Concilium iubet, imponi non debet? Lex cum divina, tum naturalis hanc proportionem aequalitatem praescribit. Vides, christiane Lector, quo tendat benignitas Casuistarum? Praescriptioni, & deturbandi obnoxias facit vel ipsas divinas, naturalisque leges. Apagatam crudeliter benignitatem. Caveant ergo Confessarii absolutionem impertiri, quia dignis poenis poenitentes blasphemos subiciant.

VI. Quasi. IV. *Qui consuetudine blasphemant tenentur, debent ne absolvi, antequam a consuetudine prava recesserint?* Resp. Adfirmat de more Leander disp. v. g. lxvii. probabilis fide esse absolvendos blasphemos, si vere de peccatis doleant, tamen saepius admoniti non respiciant: & pro hac sua opinione laudat Sanchez Castroपालम, Harardam, Trullencham, & alios. Quam sit opinio isthaec laxa, nemo non videt. Laxitatis notam omnem le effugere credunt, dum dicunt: Si vere de perpetratis blasphemis doleant. At quo fundamento praesumere potes, poenitentem sincere affici dolore, si, repetita admonitione sprete, ad meliorem frugem minime se receperit, nullumque emendationis argumentum exhibere linguam curaverint. Perpendat: num cohibere mandaverint re-

media quae blasphemis pro emendatione ab aliis Confessariis praescripta fuerint. Si profectum, si studium emendationis in poenitente perpexerit, absolvere eum poterit. Si levis, differat abolitionem, & remedia, quibus a blasphemis se abstinere poenitens, rursus intingat. In veterata consuetudo momento temporis extirpari poenitus nequit. Paulatim ergo debet infringi, & interrumpi, ut tandem, diligentia maxima adhibita, omnino evellatur. Eleemosynam, si conditio poenitentis permittat, toties faciendam statim praescribat, quoties ipsum blasphemare congerit; vel tot cruce lingua super nudam humum signandas, aliamve similem, aut alperiores poenitentiam imponat. Hac via si poenitentes vere doleant, cito sese emendabunt: sic unus, aut alterius hebdomadae spatio sese emendatam quisque reperit. Recentia Leanderi, & aliorum lententia praescripta est ab Innocentio XI. in hac propositione: *Paenitentibus habent consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae, aut Ecclesiae, licet emendationis spes nulla appareat, nec est deponenda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat, se dolere, & proponere emendationem.* Iuniores Casuiste nostri, ut consulant laudatis Theologis, de more clamitantur, aut ab aliis Theologis familia doceri (quod si verum est, & illi reiiciendi sunt) aut minus sincerissimum opinionones relatas esse. Quam cautionem valde rancidulam plures etiam id ridiculam propulsumus.

VII. Verum plura de hoc, dum de occasione proxima sermo erit. Ea nunc indicabo quae docet Comitolus Lib. IV. cap. ix. g. ix. Primum poenitentes suos blasphemis in Deum, & in B. Virginem almetos, triginta, quadraginta vicibus plus minusve, genuibus flexis & nudis, terra tacta, recitare cogebat ille septem psalmos poenitentiales, & litanias cum precibus. Praecipiebatur eisdem decies a Deo, & B. Virgine Sanctaeque virginiam supplices petere; decies singulis diebus cruce lingua designare in terra, postquam decies percutere. Haec, & familia blasphemis imponere Confessarii poterunt, ut blasphemus a blasphemandi consuetudine exolvatur. Si divites sint, pro singulis blasphemis, aut penurios viginti solidos in eleemosynam dare iubeant. Si pauperes, viginti crucibus lingua in terra designatis, ad tot preces recitandas obligent. His aut similibus modis adversus pessimum blasphemandi vitium erit aliquo pacto consultum.

LIBER QUARTUS IN DECALOGUM. DISSERTATIO I. DE VOTO. PRO O E M I U M.

VOTA quæ Deo homines nuncupant, ad primum Decalogi mandatum attinent. Votorum sanctitas, ac pietas sicque natura perspicue sunt. Colitur quippe Deus votis nostris, & de acceptis beneficiis grati animi nostri argumenta exhibentur. Modo ad impetrandam divinam clementiam, gratiasque obtinendas; modo ad delinendam, placandamque iustitiam severitatem vota nostra Deo offerimus. Hæc sunt præcipua christiane religionis officia; ac servitutis nostræ erga Deum argumenta. Inrita est animis nostris hæc propensio, aut in calamitatibus divinum auxilium votis implorandi, aut pro beneficiis acceptis ad divine maiestatis votorum tabellis ornate. Antequam Deus scripam legem nobis traderet, Patriarcha Jacob vota sua Deo obtulit. *Votum vocit dicens: Si fuerit Deus mecum &c. Gen. xxviii.* Vates Italas, ceu insigne populi Dei prærogativam, votorum immolationem describit dicens: *Colent eum in hostiis, & in muneribus; & vota vocant Domino, & solent:* cap. xix. Quid quod ipse Marcus Tullius frequentia paganorum vota, & tabellas, quas in templis deorum appendebant, aut qui naufragio evasissent, aut qui insigne aliquid beneficium obtinissent, indicat? Atque hinc deorum colligit providentiam, mandique gubernationem. Sic enim Diagoram amicum alloquentem inducit: *Tu, qui deos putas humana negligere, nonne animadvertis eos tot tabellis pictis, quam multi votis vim tempestatis effugerunt, in portuque salvi pervenerunt?*

De votis ergo tractationem hoc in Libro suscepturam, difficultates omnes expendam quas Theologi discutere solent. Vota monastica indichia in præfens prætereo, eaque ad tractatum de statu religioso remitto. De votis ergo generatim acceptis sermo erit.

CAPUT I.

Hæreticorum errores adversus vota.

IPRIMI inter hæreticos, qui vota damnarunt, appellantur *Lutheriani*. Hi vota omnia resciebant, eo quod illa necessitatem, & coactionem inferre hominibus essebant. Hanc impietatem diu consuevit effoderunt *Pseudo-Apostoli*, qui us manus porrexit Ioannes Wiclephus; Lutherus Wiclephi discipulus impudentius magistri hæresim hæc evulgavit. In vota tamen monastica per ceteris fas evomit blasphemias. Idcirco, dum de illis sermo erit, impia illius sophismata refutabo. Ioannes Calvinus, qui & Wiclephi, & Lutheri præcipuos errores adoptavit, iustique propriis intermixtos auxit, & pestilentiorum iniecit hæresim, *Lib. V. Infit. cap. xlii.* adversus votorum nuncupationem, quam temerariam vocat, calanum atrabile

sua, & impotenti livore tinctum acuit. In duas integrum caput partes tribuit; in quarum prior de votis monasticis agit. Sub initium lugei, deplorat Ecclesiam, Christi Iesu ineliminabili sanguinis precio in libertatem vindicatam, ingenti votorum, ac traditionum pondere oppressam esse, & crudeli tyrannide dianatam. De more in Catholicos contraxit quod impropria vilissima, scurrilia dicitia, commenta audacissima, que illi elegantia, & eloquentia, qua inique abutitur, floribus respersere conatur. Sed quo est in dictionis suæ cortice politior, eo est in veritatis investigatione dementior. Modo vota omnia improbat, modo nonnulla fuscipit: nunc vota temere emissa tantum, nunc etiam que caute, & deliberato animo sunt, damnat. Eo tamen conatus suos collineat, ut Catholicorum vota omnia ad superstitionem, & idololatricam amandet. Pauca delibabo ex multis que scribit, ut ipsulmet doctrina, & verbis

impudentia, ac cecitatis ipsum revincam.

II. Itaque num. q. loc. c. inquit Calvinus. *Vini abstinentiam si ita voces, quasi in ea subsit aliquid sanctimonie, superstitiosus es; si in alium finem non perversum respicias, non potest improbare.* Quis est, saltem Christiannorum, qui in vini abstinentia quidquam sanctimonie recognoscit, optimo quovis alio sine sublat? Abstinent Turæa vino, abstinent plurimæ alie nationes, vini carentia cogente. Nemo dixerit, abstinentiam vini sanctimoniam continere: nemo saltem sanæ mentis eam vover, quasi in ea aliquid sanctitatis subsistat. Sed qui eam vover, eam veluti medium assumit, quo & propria comprimat concupiscentiam, eamque spiritui subsiciat, & securus se disponat ad legem Dei servandam, atque facilius uberiusque a Deo auxilia caelestia, quibus suos coercere appetitus possit, obtineat. Huc spectant Catholicorum vota. Quid itaque hæretarcha calumniatur Catholicos Deo abstinentias, & ieiunia voverentes? Non in ieiuniis sanctimoniam agnoscimus, sed ieiunia ad animæ sanctimoniam comparandam adhibemus: Ieiunia, si in Dei gloriam strigantur, si theologice virtutibus, caritate positissima, animentur, sancta dicuntur: quia instrumenta sunt quibus animæ sanctitas vel acquiritur, vel augetur. Quid isthic superstitionis?

III. Quator votorum genera distinguunt Calvinus, quorum duo præteritum tempus respiciunt, quibus vel nostrum erga Deum gratum animum pro acceptis beneficiis testamur, vel ob perpetratâ delicta ipsi a nobis penam exigentes, divinam vindictam emollice ludemus. Priora gratiarum actionis, posteriora poenitentia exercitia etiam vocat. Alia duo tempus futurum inspicunt, nempe quibus aut cautiores reddimus circa malum committum, aut ad bonum excitamur. *Quæ in futurum tempus* (inquit num. 5.) *confessantur vota, partim eo tendunt ut reddamur cautiores, partim ut quibusdam veluti stimulis ad officium excitemur. Videt aliquis se ad hoc prociuem esse in certum vitium, ut in ve alias non mala sibi temperare nequeat, quin post-crisimon laudis, & reddet altissimam vota sua.* Rursum Psalm. lx. Reddam tibi vota mea, que distinxerunt labia mea.

V. Ut hæc apertissima testimoniis eludant quoquo modo Lutherani, & Calvinistæ, concedente vota emitti ad tempus definitum posse, secus in perperum: quia inquit Calvinus loc. cit. n. 6. *si perpetuo voto te obstrinxeris, aut magna molestia, atque seles, aut*

piger ad necessaria pietatis officia, cur non suscepto voto & memoriam expectaveris, & pigritiam excutias? In utraque species esse pedagogice fateor; sed eo ipso quod sunt imperitatis adminicula, a validis & imperfectis non sine utilitate usurpantur. Proinde que ad unum ex his finibus respiciunt vota, præsertim in rebus externis, legitima esse dicemus, si modo & Dei approbatione sint suffulta, & vocationi nostræ convenient, & ad facultatem gratie nobis a Deo data sint limitata.

IV. Hæc longius forte quam par erat referre volui, ut non aliunde quam ex iplo Calvinio argumenta repeterem, quibus illius maledicum obstrueretur os adversus Catholicorum vota. Cum enim sub initium huius capitis de votis que in catholica Ecclesia sunt, sermo illi esset, hæc protulit. *Porro, quo melius potest gravissimum perniciem votis irroclam esse, principia iam ante postea teneat lectores. Docuimus enim primum, quidquid ad vitam pie, sancteque institutam ad hæreticos potest, in lege esse comprehensum. . . Hinc exoritur de votis dubitatio, que præter expressum Dei verbum sunt, quo loco sint habenda.* Dicit nunc nobis Calvinus, num expresso Dei verbo in Scripturis habeatur, quod quis possit vovere abstinentiam & ab epulis seles, & a splendido ornatu. Dicit, si expressum Dei verbum sit, ut oblivisi, & pigri vota suscipiant, quibus, pigritia excussa, solertiores sint in persolvendis Deo debitis pietatis officiis. Dicit, unde ipse cognoscere valeat, quod eiusmodi vota Deo probata sint, & vocationi congrua, & divinitus gratie dono aptata. Sunt ne hæc omnia expresso Dei verbo definita? Si aut; quid ergo adversus Catholicos obganit, quod vanos votorum cultus Deo exhibeant, expresso Dei verbo repugnant? Si noster, quid ergo Catholicos carpit, quod ea Deo voveant que explicitè in Scripturis non habentur? Quid plura? Si vota Deo dilepiterent, profecto nequaquam præcipere eorumdem observationem, quemadmodum reipia præcipit Eccles. v. *Si quid iuravisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei iuramentum, & stultia promissio.* Item Psalm. xciv. *Immola Deo sacrificium laudis, & reddet altissimam vota tua.* Rursum Psalm. lx. *Reddam tibi vota mea, que distinxerunt labia mea.*

VI. Ut hæc apertissima testimoniis eludant quoquo modo Lutherani, & Calvinistæ, concedente vota emitti ad tempus definitum posse, secus in perperum: quia inquit Calvinus loc. cit. n. 6. *si perpetuo voto te obstrinxeris, aut magna molestia, atque seles, aut*

bulli flius, seu vocis significationem permitto. Voti nomen a verbo *voveto* proficitur. Porro vovere idem est quod promittere, non cuicunque, sed Deo, aut Sanctis. Promittere, spondere, polliceri, verba sunt, quibus vel hominibus, vel Deo animi nostri desideria pandimus, & obligamus. Vovere autem proprie significat quiddam Deo nuncupare: quia votum est actus religionis, quo Deum colimus. Votum sapius pro desiderio accipitur. Quapropter votorum compotes appellatur illi qui sua asequuntur desideria. Vota facere idem non infrequenter sonat quod precari, avere, & optare; & pia desideria vota dicuntur, atque pro ipso voluntatis proposito nonnumquam usurpantur. Ex his variis significationibus geminam voti notionem statim damus, ut in limine disputationis id de quo tractandum est, fiat compertum.

II. D. Raymundus in *Sen. tit. de voti transgress.* hanc exhibet voti finitionem §. 1. *Votum est aliquid boni cum deliberatione facta promissio.* Hæc definitio parum dilatat ab altera quam ex D. Thom. 1. 2. q. lxxxviii. tradunt communiter Theologi, quæ est eiusmodi: *Votum est promissio deliberata, & spontanea Deo facta de re meliori.* Quinque conditiones pro vero voto alienari solent. Prima est deliberatio; qua intellectus expendit, ponderatque onus suscipiendum. Secunda est propositum, seu voluntas promittendi, se obligandi, & exequendi promissum. Tertia est promissio ipsa, quæ quadam locutio practica intellectus nuncupari solet. Quarta, quod hæc promissio fiat Deo, cui soli, ut infra dicetur, vota preste accepta nuncupantur. Quinta, quod sit promissio de meliori bono, hoc est de re Deo grata, seu de bono supererogationis, quod præceptum non sit; si votum strictum, & præcise accipitur: quamquam, ut infra dicetur, votum quoque de re præcepta esse possit, quatenus res præcepta constituitur a vovente religionis materia; & sub hoc titulo nuncupari potest melius bonum, seu opus supererogationis. Sed, ut dixi, dum de voti materia sermo infra redibit, susus ex D. Th. hæc conditio explicabitur.

III. Indicæ conditiones explicandæ sunt. Et primum omnium advertendum est, nulla verba, aut signa requiri ut votum perficitur, ut docet Angelicus 1. c. & D. Antonius II. Par. tit. xi. cap. 11. *Non tamen, inquit, est necessaria expressio vocis in promissione; sed sufficit promissio corde facta.* Ideo enim in promissione homini facta voces, signa, aut ritus, quibus interna animi sentia manifesten-

tur, necessaria sunt, quia homo non videt ea que in corde sunt, sicut ea videt Deus. Quocirca humana promissio, ut accipitur, verbis, aut signis indiget; secus votum Deo factum. Hoc tamen dictum sit, ut voti naturam explicemus. Ceterum in praxi excediens semper erit, & ad firmiorem memoriam, & ad maiorem voti declarationem, verbis votum exprimere, ut legitur fecisse David Psal. lxx. *Reddam tibi vota mea, quæ distinxerunt labia mea.*

IV. Disputant non leviter Theologi, in quo actu aut intellectu, aut voluntatis voti essentia sit a sit. Ab hac difficultate paucis nos expediemus. Inter omnes convenit, plures actus ad votum prærequiri tum ex parte voluntatis, tum ex parte intellectus. Si voti essentiam spectes, in actu intellectus practici consistit. Votum enim lex privata est, quæ quis le Deo ad aliquid agendum devincit; atque ad illius honorem, & gloriam, quod faciendum sibi imponit, ordinat, & dirigat. Dirigere autem, & ordinare actus est intellectus imperantis; secum tamen desert propositum voluntatis. Quomodo autem propositum voluntatis movens præcedat ipsum actum intellectus, alibi dicitur, cum actuum internum series delineabitur.

V. Quæst. I. *Quenam deliberatio requiratur ad votum.* Resp. Omnes ad unum adfirmant, necessariam esse deliberationem ad vovendum. Verum, quia deliberatio, seu libertas alia est imperfecta & semiplena, alia perfecta & plena; locus est questionis, utra ex his ad votum necessaria sit. Communissima sententia est, ad votum necessariam esse plenam, perfectamque deliberationem. Hæc autem perfecta deliberatio in eo sola est, quod vovens sit plene sui compos, quod advertat, & cognoscat id quod promittit. Ad hæc perfectam plenamque deliberationem necessariam minime est longa, & diuturna discussio omnium circumstantialiarum. Neque huic perfecte deliberationi officit quæcumque animi perturbatio, vel commotio; sed ea solum quæ mentem obnubilat, lumenque rationis auferit. Alioquin, si quæcumque animi commotio tolleret deliberationem voto necessariam, pauca reperirentur vota valida: quandoquidem plurima vota sunt vel in spiritu devotionis, vel vehementer alicuius rei desiderio impellente, vel ira, aut timoris impetu stimulantia; que omnia, licet occasiones, non tamen causæ sunt emittendi votum. Ea ergo libertas que vel ad committendum peccatum, vel ad perficiendum contractum, aliudve grave negotium

suum sufficit, ad votum quoque emittendum satis esse non dubitatur. Quare dupliciter considerari potest deliberatio, & ut opponitur subreptioni, seu motui subitaneo, quem primum votum; & ut affert severam discussionem omnium mediorum que vel promovere, vel remorari rem deliberatam possunt. Deliberatio primo modo accepta necessaria ad votum est; secus secundo modo.

VI. Quæst. II. *Quæ vota repentina debeant impleri?* Resp. Vota, licet repente fiant, valida sunt, quando, ut dictum est, ex deliberata voluntate proficiunt. Imprudentia tamen eiusmodi vota laborant. At, si valida sunt, dubio procul obligationem inducunt. Ceterum talis repentina emissio iustam præbet causam impertrandi vel dispensationem, vel commutationem. Quod aliquem emissio voto confessum penitentiam eiusdem, non inde inferitur votum invalidum esse: quia non raro displicent nobis plura, illico ac facta sunt, quamvis ex perfecta deliberatione concepta & parata sint. Si tamen votum ex vehementi aliqua perturbatione sive ira, sive timoris processisset, eiusdemque statim penitente voventem; argumentum non leve est, votum invalidum fuisse. Ceterum regula præcisa assignari nequit. Deliberatio liquidem actus internus est, eaque vel ipsi voventi non satis semper perfecta. Ex signis igitur externis tantum illa colligi potest: adeoque ex variis consuetudinis, & circumstantiis valida, vel invalida declaranda sunt eiusmodi vota. Una dumtaxat regula certa est, quod vota quæque nonnisi cum magna ponderatione, & discussione fieri debent. Sunt namque private leges, quæ, antequam ferantur, ad severum examen omnium circumstantialiarum debent revocari. Quare dicimus cum communissima Theologorum sententia, peccare, saltem venialiter, eos qui levi consideratione vota magni momenti emittunt. Quo enim maior est onus obeundum, eo exigitur maturior consideratio, severior discussio, & prudentior consultatio. Quapropter dicitur Eccl. v. *Discretus Deo insipidus, & stultus promissio.* Stulta promissio appellatur que prudentia, & consultatione caret.

VII. Quæst. III. *An quandoque mortale peccatum committit qui precipitanter votum magni momenti edit; & an votum sic cum peccato emissionem validum sit?* Resp. Gravitas cuiusque inconsiderantia ex negotii peragendi momento maiori aut minori sumitur. Votum genere suo grave negotium est cum Deo initum. Potest leve fieri ob materiam levita-

tem. Sed, si materia gravis sit, gravissimum semper existit. Erat itaque culpabilis omisitio debite considerationis plus minusve, prout maioris aut minoris momenti fuerit votum emissum. Peccatum tamen mortale nunquam, in ea sententia, contingere posse dicebam. Tunc autem peccatum mortale accidere defendunt Sanchez, Suarez, & Lessius, cum vovens experientia eductus, & Lessius, se transgressurum fore votum quod omittit absolute debita consideratione. Hanc opinionem rejiciunt Salmant. tract. xvii. cap. 1. punct. 1. §. 1. n. 13. eo quod periculum transgrediendi non occurrere pariter potest in voto deliberatione perfecta emissio, ob voventis fragilitatem. Subdunt vero peccatum mortale contingere posse, cum precipitanter vovens esse periculo exponit impossibilia, aut illicita promittendi. Talia enim Deo promittere, peccatum grave est. Ergo peccatum tridem grave erit esse periculo similia promittendum exponere. Huic vero periculo se exponit qui inconsulto, & precipitanter vovet, tale periculum prævidendo.

VIII. Ego tum primam, tum secundam opinionem censere fallam. Nonne consentiunt omnes, ad votum perfectam, plenamque requiri deliberationem? Quæ ergo precipitanter, & semiplena deliberatione vovet, nihil vovet. Si defectus plene deliberationis exculat a voto, potiori iure exculabit a præfato periculo. Quid? An ne imperfecta erit deliberatio comparate ad votum, plena vero respectu venientium? Sed hæc paradoxa sunt. Qui enim plene lumine, & deliberata voluntate prævidet periculum, videt quoque id quod vovet. Si autem inconsideratio eiusmodi est que libertatem, plenamque deliberationem impedit; vovens nihil vovet. Quomodo ergo vovet habet quod dicitur Salm. hanc licet licet voventem se exponere periculo promittendi illicita, vel impossibilia; si nihil vovet, nihilque promittit ob necessitatem, pleneque deliberationis defectum? Peccat itaque solum venialiter, eo quod ad peccatum mortale plena deliberatio necessaria est. Quod vero non peccet mortaliter, dum post experientiam violati voti iterum vovet, etiam patet. Nam licet vovens semper votum emittit eo sine ut Deo cultum exhibeat, ut lea vitius coercet. Solius ergo imprudentia, & inconsiderantia crimen est, quod venialis malitia limites non excedit. Avocandi ergo sunt homines ab eiusmodi votis, inintendunt, ut antequam vota Deo nuncupent, serius recogitent vires suas, propensiones, circumstantias, statumque

proprium expendant. Quod atinet ad secundam quaest. partem, cum votum plena deliberatione emittitur, licet ex aliquo iri, timoris, alteriusve affectionis motu, tamquam ex occasione ortum ducat, & consequenter aliqua culpa contingat; nihil impedit quominus votum validum sit, & ad illud implendum votens reaneatur: quia eiusmodi culpa nec tollit deliberationem ad votum necessariam, nec votum ipsum inficit.

IX. Quaest. IV. An, quando votum est de re levi, & obligat solum sub veniali, sufficiat semiplena deliberatio? Resp. Adfirmant aliqui, quos inter referunt Salm. loc. cit. n. 15. D. Antonium II. Part. tit. xi. cap. 11. notab. 6. sed falso: quia solum dicit, quod votum subitum non obligat ad peccatum perfectum, nec ad bonum perfectum. Verum, utcumque te se habeat, respondeo ad nullum votum, quantumlibet in materia levissima, sufficere semiplenam deliberationem. Votum enim quodlibet lex est privata, cuius naturam materiae suae magnitudo, sive parvitas minime variat. Votum illud iustae natura graviter obligat. Admissio etiam, quod ratione materiae levis obligationem indicat levem (cuius oppositum infra doccebimus) hoc minime inopinat quominus vera lex sit privata, quae necessario exigit perfectam deliberationem. Peccatum veniale (ut solvatur contrariae opinionis argumentum) committi potest sola templa deliberatione procedente, quia actus suo genere imperfectus est in linea moris; at votum quodcumque natura sua, quacumque materia, sive magna, sive parva, consideratione subflata, quod perfectum est in religionis negotio: & idcirco perfectam exposcit libertatem.

X. Quaest. V. An ad votum sufficiat deliberatio, seu libertas virtualis? Resp. Negat Angles II. Part. g. de voto art. 1. disp. 3. concl. 1. ubi asserit necessariam esse deliberationem actualem. Sed Auctor iste nullam promittit rationem. Ex alia parte illius opella, quam in morum materia edidit, parum illi auctoritatis conciliat. Communissima sententia tenet, sufficere deliberationem virtualement contentam in actibus procedentibus; dummodo in actu ipso emittendi votum sui compos sit votens: si enim aut ebrius, aut dormiens esset, certe votum nullum foret. Haec virtualis deliberatio sufficit in omnibus affectionibus humanis, in quibus actualis rara est ob mentis nostrae imbecillitatem. Sic intentio virtualis sufficit ad perficienda sacramenta. Quare qui exacto approbationis anno

in aliquo Novitiatu, ut vocant, cum deliberatione profutendi statum religionis, accedit ad oratorium vota nuncupaturus, quamquam resp. la, & actualiter non cogitet de votis, quia alio distractus est, profectus, & vota valida sunt, ut communitur Theologi docent.

XI. Quaest. VI. An propositum finem sit votum, vel aliquam indicat obligationem? Resp. Canonistarum aliqui docent, solum propositum ad votum sufficere. Communis Theologorum, & Canonistarum sententia est contraria: quia propositum nil aliud est quam voluntas aliquid faciendi. Praerogatur utique propositum ad votum; sed in eo voti natura non consistit. De secunda quaest. parte non una est Theologorum sententia. Quod inter omnes convenit, est, nullius propositi, quamlibet efficaci & validi, transgressionem mortalem esse, Diffidium est de culpa veniali. Non pauci enim, ut Lessius Lib. II. cap. xl. dub. 4. n. 22. Angelica voc. Patrum 1. Prado, Raphael dela Torre 2.2. quaest. lxxxviii. art. 1. disp. vii. & alii docent, fractionem propositi venialis culpa non carere: & asserunt illud D. Bernardi epist. ix. Quisquis maius bonum subire proponit, minus minus, quod potuit, sibi illicitum fecit: & illud D. Gregorii: In conspectu Dei cadit qui a bono proposito reslit. Alii contra propugnant, nullum in violatione propositi committi peccatum, eo quod propositum obligationem nullam inducit: quae sententia mihi probatur, si sola propositi natura incipiatur. Ideo namque homines ablinent a voto plurimum rerum, & de his tantum propositum eliciunt, ut liberi remaneant, valeantque pro libito consilium mutare. In his enim quae libere sibi homines imponunt, eorumdem intentio spectanda est. Porro intentio eorum qui proponunt quidquam agere, ea est, ut a necessitate quacumque liberi maneant. Haec doctrina est D. Thom. hic art. 1. ad 3. Dicendum, quod ille qui mittit manum ad altarium, tam facit aliquid, sed ille qui solum proponit, nondum aliquid facit; sed quando promittit, tam incipit exhibere ad faciendum, licet nondum implet quod promittit; sicut ille qui ponit manum ad altarium, nondum arat, tam tamen ponit manum ad arandum. Hac D. Th. doctrina soluta manent quae oppositi solent. Patres pro propositio votum legisse usurpant. Quoties Augustinus voti violationem indicat, a proposito cadere transgressores ait. Eodem modo Bernardus, & Gregorius loquuntur. Quod postea subdunt, in-

con-

constanti, levitatis, & infidelitatis argumentum esse propositi facti fidem frangere, falsum est. Nam idcirco, ut diximus, quicumque proponit, & non votet, ut sibi libertatem per adit a proposito recedendi. Nemo tamen negare auit, ut ego arbitror, aliquam contingere culpam, si absque ulla causa quis a bono proposito recedat. Non ea quidem ratione quod obligationem, quam nullam esse diximus, propositi violet; sed ob illud generale principium, quod non proficere in via Domini delibere est. Quare quisque curare debet ut id quid propositum, exequatur; nisi rationes occurrant quae oppositum foveant. Et licet non sit lex urgens, neque fidelitatis debitum altringat, mutatio tamen difficillime a cuiusque inconstancia, & volubilitate labi purgari potest. Et hoc fortasse spectat prima sententia: & hoc in sensu eam reprobare minime valeamus.

XII. Quaest. VII. An in promissione naturae voti scita sit: & quando a proposito propositio hac differat? Resp. Communissima Theologorum sententia est, votum promissione perfici, & in eadem essentiam voti consistere. Idcirco votum definitur promissio facta Deo. Ratio sumitur ex ipsa Scriptura, quae votum per promissionem describit. Dicitur enim Deuter. xxiii. Cum votumnaveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere. . . facies sicuti promisisti. Item Eccles. v. Si quid coepisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis & stulta promissio: & infra: Melius est non votere quam post votum promissa non reddere. Votum igitur in Scriptura per promissionem explicatur. Votum ergo propositio est. Omnes pariter asserunt, promissionem hanc distinctam esse a proposito eadem promissionem procedente. Et porro distinctio clarior evadat, utriusque notione promenda sunt. Promissio hoc pacto finiri solet: Actus qui vis intendit aliquid facere sub obligatione exhibita alteri. Haec finitio communis est, lege naturam promissionis in communi acceptae exponit. Voti namque promissio particularis est actus, quo quis sese obligat ad aliquid praestandum in Decalogo; propositum autem est deliberatio aliquid faciendi; seu, ut communiter dicitur, propositum procedit ex deliberatione rei faciende: promissio vero ex deliberatione acceptanda obligationis, sibi que eam imponendi. Disputant Theologi, ad quam animae potentiam spectet promissio. P. Suarez Lib. I. cap. xlii. iulo calamo hanc versat quaestionem, quomodo praeterea expediens iudicamus, et quod

nullius momenti ipsa nobis appareat. Dumtaxat cum D. Th. 2.2. q. lxxxvii. art. 1. dicitur, promissionem ad intellectum pertinere: est enim practica locutio, seu imperium, quod ad Deum te homo dirigit, quoque te illi altringat. Per votum enim, quod in promissione situm est, homo ad Deum te seerigit. Dirigere autem, & ordinare ad intellectum, non ad voluntatem, spectat; quiquid in oppositum asserat Suarez cum Scoto, quorum nullae obiectiones taceo, quia tanti non sunt, ut plus otii in illis excutiendis terere debeam.

XIII. Quaest. VIII. Quoniam propositum requiratur, ut votum validum sit? Resp. Omnes ad unum fateantur necessitatem propositi ad voti valorem. Diffidium aliqnod solummodo est de qualitate propositi, seu intentionis, & deliberationis. Nam propositum votens diverso modo considerari potest. Pmo, si deliberatio solis verbis promittat, & votet; sed animum deliberatum habeat non votendi. Secundo, si quis habeat propositum votendi, & te te obligandi; sed simul deliberatam habeat voluntatem non exequendi promissum. Tertio modo votens considerari potest, quatenus animum, per propositum habeat promittendi; & implendi promissum, sed absque animo te te obligandi.

XIV. Communis sententia est, eum qui primo modo votet, nullum emittere votum, quod solum vult verbis ludere. In istius opinionis confirmationem Salimant. tract. xvii. cap. 1. punct. 1. §. 3. n. 19. promittit hanc D. Th. auctoritatem ex IV. Sent. dist. xxx. viii. q. 1. art. 1. quaeliunc. 1. ad 2. Promissio quandolue sit ore, & non corde; & talis quoad Deum non est votum. Haec D. Th. auctoritas truncata est, quae Doctores multum minime exprimit; subdit enim Angelicus immediate: Et ideo oportet addere [primae]. Cur hoc? Audi rationem: Quamvis homo non possit cogi sufficienter simpliciter ad promittendum, potest tamen cogi coactione quaedam interpretativa ad exteriorem promissionem, sicut & ad sua opera voluntatis exteriora, non autem ad promissionem interiorum. Sententia ergo S. Th. est, quod si quis coactus verba exteriora quae votum praesertim, emitteret, votum nullum eaderet: quia coacta promissio exterior, si voluntatem positivam non promittendi habeat votens, ludica, & umbra promissionis est. Ceterum, si quis positivum deliberatum animum promittendi haberet, atque hac deliberata voluntate sponte, & libere verba votentia exprimeret, il-

ect

cet alia intentione interiore nolle se obligare; tunc satis probabile nobis videtur, hunc votum edere, quia intentio, seu propositum illud internum efficacius promissionem, & votum continet, & secum necessario deservit voluntatem se obligandi. Libere namque vult, & deliberate promittit, seu deliberate votum proferit, quicumque serio, & deliberate animo, nullo cogente, verba voventia pronuntiat. Intentio autem interna, qua renuit vovens se obligare, inefficax est, quae elidit priorem non potest. Verum quia questio metaphysica est, quae in utramque disputari partem valet, ideo a fusiore discussione ablineo. Illud unum pro praxi subdo, eum qui deliberato animo abique ulla exteriori vi, vel metu votum verbis ederet, cum interiori proposito non vovendi, excusari non posse, in omnium, ut ego quidem arbitror, sententia, a quacumque culpa. Si enim promissio ludica, & fallax hominibus facta expers culpe haud est; quanto magis vitiosa erit promissio fallacia, & doli plena Deo facta?

XV. Qui secundo modo vovet, nempe cum animo promittendi, & se obligandi, sed cum voluntate non implendi promissum, quamvis Valentia Tom. III. in 2.2. disp. vi. quest. vi. punct. 1. dicat, eiusmodi non esse votum; communissima tamen sententia est, sic voventes verum elicere votum: quoniam votum essentia perficitur voluntaria promissione, veroque animo se se obligandi. Votum lex est privata, quam legislator cum voluntate se obligandi abique voluntate exequendi, rogare peroptime valet. Posterius autem propositum non implendi inefficax est, nequitie elidit etiam priora promittendi, & se se obligandi, seu ipsum imperium practicum, quo votum imperatur, & dicitur in Dei cultum. Quapropter qui sponsalia promittit, qui ordines sacros suscipit cum voluntate contrahendi, suscipiendi, & se se obligandi, valide contrahit, valide ordines sacros suscipit, & ad implenda promissa astringitur; tamen si voluntatem implendi non habuerit. Sed haec vix in praxi occurrunt.

XVI. Obicitur. D. Th. ait, quod promissio ex proposito faciendi procedit. Deficit ergo proposito faciendi, deficit ipsa promissio. Voluntas namque implendi promissum ipsam constituit promissionis essentiam: ergo essentiam quoque voti ingreditur. Quid plura? Nonne si quis homini promittit, statim quae subderet se non habere animum implendi, illud, non promissor, haberetur?

XVII. Resp. D. Th. cum ait promissionem procedere ex proposito faciendi, loquitur de promissione perfecta; & cum ait ad votum tria requiri, nempe deliberationem, propositum, & promissionem, sermonem habet de voto iuxta regram, communemque vovendi normam. Cum autem deest aliqua conditio, quae nec voti, neque promissionis, essentiam ingreditur, non delinquitur votum, sed imperfectum dumtaxat relatur. Porro conditio implendi promissa, seu votum, nullo modo ingreditur sive promissionis, sive voti naturam; sed extrema est, & adventitia; ideoque votum delinquitur nequit. Quod subditur, extra rem est. Utique si quis promittit, & confestim subderet, se nolle implere promissum, non verus promissor, sed illudulor haberetur. Si vero sincere, & deliberate promitteret, uti nunc sermo est; promissis stare, & eadem implere cogere.

XVIII. Qui tertio modo vovet, voto astringitur. Qui enim sincere, & deliberate animo vovet, & promittit, reipia vult ea omnia quae in ipso voto, & promissione necessaria includuntur. Porro in vero voto, & promissione includitur obligatio exequendi rem promissam. Eo modo quo quis deliberate vult aliquam causam, eadem voluntate vult effectum qui necessario causam illam consequitur. Qui deliberate stupam igni adicit, anae respere potest ultionem? Hanc sententiam propugnat Sotus Lib. VII. quest. 1. art. 1. Prado Tom. II. cap. xxxi. q. n. 22. Aragon 2. 2. quest. lxxxviii. art. 1. pluresque alii. Pro contraria vero opinione dicunt Suarez Lib. I. cap. 111. num. 7. Azorius I. Part. Lib. XI. cap. xiiii. quest. 1x. Sanchez Lib. IV. cap. 1. num. 27. Lessius Lib. II. cap. 11. Bonacina disp. iv. quest. 11. num. 21. Trullench. dub. 1. num. 12. Valentia disp. vi. q. 1. punct. 1. Salmant. tract. xvii. disp. 1. p. 1. §. 6. num. 24. Ratio istius sententiae est, quod qui apponit conditionem contra substantiam contractus, nullum efficit contractum. Praeterea votum lex est privata, quae ultra intentionem legislatoris non obligat. Quodsi illhaec de lana caprina est, atque inter-nugas relictanda: quia aut hypothesis est chimarica; aut prior sententia vera est. Facta namque positio, quae quis velit revera vovere, & promittere, immo quod reipia voverat, & promittat: admittit, inquam, hac vera, & sincera voluntate, quae iam erupit in actum vovendi, & promittendi, posterior voluntas velleitas est, quae nequit priorem voluntatem efficacem elidere. Ceterum, quia

vix,

vix, ac ne vix quidem concipi potest quod homo iuxta compos velit sincere, & deliberate animo vovere, & promittere, simulque velit se se non obligare; ideo questionem ceu inane praetermittimus.

CAPUT IV.

Explicatur ultima definitio voti particula, promissio facta Deo, ut palam fiat, quo sensu dicatur, vota Sanctis fieri, & Praelatis.

I. Quaevis haec disputatur, & adversus haereticos, & inter Catholicos. Haereticis recentiores, Lutherani, & Calvinisti, quemadmodum omnem cultum Sanctis admittunt, sic nulla vota, nulla promissa in Sanctorum honorem quocumque in sensu diciari posse defendunt abique idololatriae reatu. Erasimus in colloquio inscripto Naufragium, navigantium vota deridenda propinat: & quamquam de bacchari videatur contra vota inconsulta, atque mortis timeredita ab illis qui, ut se ad undarum faucibus eripiant, ad divos confugiunt; nihilo factus impudentissime profusus non modo vota, sed & ipsas preces Sanctis oblatas ludibrio tradidit. Sanctos ipsos impetit, Virginem Sacratissimam a matris invocata in praesidium spernit, & tanquam navigationis ignaram non posse lucere naufragis deblaterat. Venerem, non Virginem, mari praesidere effutit; & plura alia evomit adversus D. Th. Vincentium, & Catharinam Genesim, quae vel referre piget. Alibi palam feci Sanctos colendos, invocandolque a nobis esse. Nunc tantum de voto sermo est. Non negamus Erasmo, eiusque gregalibus, plura vota inconsulta esse, atque humano timore extorta quandoque Sanctis nuncupari. Sed aliud est votorum abusus, aliud ipsa vota detestari.

II. Catholici omnes adversus haereticos docent, vota aliquo in sensu Sanctis nuncupari posse, huncque morem antiquissimum esse in Ecclesia, ut colligitur ex Eusebio Lib. XIII. praep. evangel. cap. vii. qui nomine omnium Christianorum ad Martyrum monumenta convenientium ait: Nos esse pietatis imitantes (hoc est Martyres) ut Dei amicos honorantes ad monumenta illorum accedimus, vota quoque illi facimus, tanquam civis sanctis, quorum intercessione ad Deum nos parum iuvari profitemur. Theodoretus Lib. VIII. Graecis representat vota, seu illorum membrorum simulacra quorum sanitatem Sanctorum patrocinio a Deo acceperant claudi, carci, alique

id genus infirmi. Inquit enim: Pie, fideliterque precatos ea maxime consequi quae desiderant, restantur illa quae votorum rei perfolvant: nam alii quidem oculorum, alii vero pedum, alii manuum simulacra suspendunt, sed argenteo, aurove confecta. Plura alia promere possent, nisi obvia penes Theologos essent. In praesentia modum potius explicabimus quo Sanctis nuncupari vota solent.

III. Omnis itaque varis dicendi modis, qui magis nobis probatur, ille est quem tradit D. Th. 2. 2. quest. lxxxviii. art. 3. ad 3. ubi dicitur vota soli Deo proprie fieri his verbis. Ad tertium dicendum, quod votum soli Deo fit; sed promissio etiam potest fieri homini: & ipsa promissio boni quae fit homini, potest cadere sub voto, in quantum est quoddam opus virtuosum. Et per hunc modum intelligendum est votum, quo quis vocet aliquam Sanctis, vel Praelatis: ut ipsa promissio facta Sanctis, vel Praelatis cadat sub voto materialiter, in quantum scilicet homo votum Deo implentur quod Sanctis, vel Praelatis promittit. Due itaque promissiones, in verbis, saltem reipia distinguende sunt. Altera est quae aliquod opus in honorem Sancti vel facturum promittit: atque haec promissio votum non est, sed voti materia. Altera promissio est Deo facta, quae quis Deo sperare se servaturum id quod in Sanctorum honorem promittit: & in hac secunda promissione votum consistit. Hinc consequitur, vota soli Deo, si presse loquendum sit, nuncupari soli Sanctorum auspiciis: quoniam votum adus est religionis, cultusque laetiae, qui soli Deo debetur. Haec sola brevis, & perspicua S. Thomae doctrina praefigat omnia Lutheranorum, & Calvinistarum commenta contra vota Sanctis nuncupata.

IV. Haec quae dicta sunt, non impediunt quin ipsi Sanctis vota nuncupari dicantur, si vota in latiori significatu usurpentur. Nam voti nomen latius patere, nec ad lolius religionis actum restringi, vel ipsi fateri cognitur haereticis; siquidem & pia desideria, & preces vota lapsissime appellantur tum in Scripturis sanctis, tum in communi modo loquendi, tum in ipsarum Ethicorum scriptis. Non est ergo quod cavillor haereticis, nos idololatriae crimen perpetrare, cum vota Sanctis nuncupamus; si aperte testamur, vota quae illis dicamus, non esse vota proprie dicta, & actus religionis, seu laetiae; sed longe inferioris conditionis. Sacrificium nunquam offertur Sanctis: quia nomen sacrificii non est adeo amplum, sicut nomen voti. In communi namque

que omnium exilimatione sacrificium significat oblationem soli Deo debitam; neque extenditur ad significanda minera que creaturis offeruntur, sicuti extenditur votum. Vota ergo Deo nuncupamus, tanquam primo, & supremo omnium honorum largitori in grati animi argumentum pro acceptis beneficiis, pro impetrandis; Sanctis vota offerimus tanquam intercessoribus, per quos a Deo beneficia facilius nos accepturos confidimus.

V. Quando ergo Catholici vovent B. Virginii, Sancto Augustino, Sancto Benedicto, Sancto Francisco, Sancto Dominico, Iesu genitum est, quod voveant Deo coram illis Sanctis, tanquam relictis, patronis, & adiutoribus ad imploranda divina subsidia, quibus vota facta valeant implere. Quid amabo, illi idololatram tapit? Similiter qui obedientiam Prelato promittit, qui xenodochio ministrare, aut quidquam offerre voverit, Deo vovet; licet promittat obedire Prelato: quæ promissio, ut Prelatum spectat, votum non est, sed voti materia: nec preafato voto xenodochio honorare vovens intendit, sed Deum; quamquam votum Deo factum in utilitatem dirigat ipsius xenodochii.

VI. Obiicit. Nonne cum vota Sanctis nuncupamus, Sanctos ipsos honoramus, & colimus? Vota ergo nostra Sanctos ipsos spectant: & consequenter non soli Deo, sed etiam Sanctis vota nostra offerimus. Resp. Patet ex dictis solutio. Deo soli vota preste accepta, ut in Scripturis sanctis accipiuntur, nuncupamus. Sanctis promissa offerimus, quæ vota non sunt, sed votorum materies, Sanctos honoramus, & colimus, tanquam votorum nostrorum testes, & intercessores, seu imperatores auxiliorum a Deo, quibus vota implere valeamus. Caietanus addit, Sanctis non fieri vota, si considerentur ut creature ratione præditæ; sed prout Deus in iisdem pro gloriam inhabitat, & residet: ita ut vota que fieri Sanctis dicuntur, fiant Deo in Sanctis residenti. Quæ solutio non recedit a doctrina D. Th. ut indicat Suarez *Lib. I. cap. xvi. nu. 4*. Nam Caietanus hac solutione, seu distinctione confirmat doctrinam sancti Doctoris. Si enim vota que nuncupantur Sanctis, fiant Deo residenti in Sanctis, planum est vota præste accepta fieri soli Deo. Culus autem qui offertur Sanctis his votis in lata significatione acceptis, quæ vere sunt iurata promissiones non proficiunt a Salmant. tract. xvii. cap. 1. punct. 2. nu. 30. allegant S. Antonium II. P. cap. 11. §. 1. Sylvestrum verb. Votum 1. quæst. iv. Sed

re civilis, & humanus; neque est cultus latriæ soli Deo, tanquam supremo, solumque Numini, omnium honorum principio, & largitori, debitus; sed est cultus sacer, qui dicitur vocari solus, quem Sanctis propter singularem excellentiam qua a Deo donati sunt, offerimus. Et, dum illis eiusmodi vota nuncupamus, non recognoscimus illos tanquam gratiarum, & auxiliorum distributores; sed tanquam mediatores, & intercessores apud Deum, & Iesum Christum Filium eius, qui verus & unicus mediator, & redemptor noster est, Omnes etenim sive Angeli, sive Sancti, virtute dumtaxat meritorum Iesu Christi apud Deum pro nobis intercedunt. Quod postea aures obtundunt, eadem ratione qua Sanctis in celo regnantibus offeruntur vota, offerri quoque posse iustis in terra degentibus, inane sophisma est. Iusti namque qui in terris nobiscum degunt, non sunt in gratia, nec in gloria confirmati: modo si, modo possunt non esse sancti. Præterquam quod certo nobis non constat, quemquam hac mortali carne indutum esse sanctum; sed pie tantum de aliquo credimus. Certo autem scimus tales esse homines cum Deo in cælis regnantes: certo scimus nunquam illos in gloria amitturos; sed esse in gratia, & in gloria æternam confirmatos.

CAPUT V.

De materia voto subiecta. Vera intelligentia illius particula de bono meliori exponitur. Votum non mibendi validum declarat. Opinio Leandri, & aliorum, doctum votum castitatis fieri nullum ob supervenientem tentationem, & lapsus, refutatur ut laxa, & improbabilis.

I. Convenit inter omnes, materiam voti debere esse aliquid honestum, possibile, liberum non indifferens, nec maius bonum impediens. In quolibet namque voto due occurrunt actiones: quarum altera materialis est, qua fit votum, ut scitunare, & sacrificare &c. altera formalis, quæ est promissio exequenda actionis materialis; & hæc promissio in sequentibus qualibet explicabuntur.

II. Quæst. I. An ea que sunt lege sive humana, sive divina prescripta, possint esse materia voti? Resp. Pro sententia negante Salmant. tract. xvii. cap. 1. punct. 2. nu. 30. allegant S. Antonium II. P. cap. 11. §. 1. Sylvestrum verb. Votum 1. quæst. iv. Sed

adfirmare oportet eiusmodi Auctores lectos non fuisse a Salmanticenibus; cum illi oppositum omnino doceant: loquimur quippe cum D. Th. distinguunt rem preceptam, seu necessariam, a materia libera: & statunt, opus ut necessarium non esse materiam voti, focus ut liberum. Quolibet autem præceptum, sive humanum, sive divinum, licet necessarium sit necessitate salutis, quatenus sine eo salus obtineri nequeat: liberum tamen est, & quia homo illud respiciat, & quia novo titulo illius observationi atringit potest. Seu brevius, duplicem distinguant necessitatem, absolutam unam, quæ voto repugnat; & alteram necessitatem finis, quæ necessitas opus absolute liberum imponit, & ad summum necessarium dumtaxat ob altius finis affectionem. Hæc est doctrina D. Th. 2. 2. quest. lxxviii. art. 2. Quia votum penitentiæ voluntarium imperat; necessitas autem voluntatem excludit; id quod est absolute necessarium esse, vel non esse, nullo modo sub voto cadit: sicutum enim est, si quis voveret se esse mortuum, vel se non esse volaturum. Illud vero quod non habet absolutam necessitatem, sed necessitatem finis, puta quia sicut non potest esse salus, cadit quidem sub voto inquantum voluntarie fit, non autem inquantum est necessarius. Hanc doctrinam defendunt D. Antonius, Sylvestr. Angelus verb. Votum n. 1. & Tabiena verb. Votum n. 2.

III. Sententia communissima docet, ea omnia que lege sive divina, sive civili, sive ecclesiastica præcipiuntur, esse posse materiam voti. Hæc sententia clare eruitur ex sacra Scriptura: sicutum dicitur Plal. cxxlii. Invari, & statui custodire iudicia iustitiae tue. Ex iure quoque canonico, ut ex cap. Ego de iuramentis, & cap. Cum Ecclesiis, & cap. Significati de electis. Contenta quoque continentium nationum est constat. Nam communiter non Christiani modo, verum etiam Ethnicis, scelerata, pacta, contractus, ad quorum observationem atringuntur homines iure naturali, & divino, confirmant iuramentis. Quid in ergo & votis? Sive enim votis, sive iuramentis illa firmitur; vinculum superadditur religionis. Unde ipsimet barbari, si iurata pacta infringunt, duo crimina specie diversa, alterum adversus religionem, alterum adversus iustitiam, se se committere arbitrantur. Ratio tandem evidens est. Opus sub præcepto impositum absolute liberum est, & solum dicitur necessarium necessitate finis, seu obligationis: quam necessitatem vocat

ipse Tabiena necessitatem conditionatam, seu suppositivam, quæ non excludit libertatem. Nihil ergo obstat quominus novo religionis vinculo nos atringamus ad præstandam opus quod est sub præcepto impositum. Præceptum namque nullo modo aufert a voluntate libertatem; immo eam supponit. Cur ergo non poterit idem opus præceptum fieri voti materia; ita ut quod est titulo legis vel divinae, vel humane debitum, alio titulo, nempe religionis, debeatur? Auctorum citatio superfluit: quia communissima sententia est.

IV. Quæst. II. An promissio que fit in baptisimo susceptio, veniendi diabolo, & pompis eius, sit votum? Resp. S. Raymundus titulo de transgress. pag. 58. ait: Votum alia necessitate, alia voluntate. Vota necessitate dicuntur ea ad que implenda omnis homo necessario tenetur, sicut veniendi, sicut non abrenunciandi diabolo, & omnibus pompis eius. . . . & ad hæc. se obligat quilibet in baptisimo, unde, quotiescumque quis peccat mortaliter; est transgressor huiusmodi voti: ergo tenetur agere penitentiam pro illo peccato, & præterea pro transgressione. Sed dicit, quod non est sibi imposita penitentia tanquam pro diversis mortalibus, sed tanquam pro uno ex circumstantiis transgressionis voti aggravato. Ex his colligitur, Raymundum promissionem baptismalem habere utique pro voto, sed amplo in sensu accepto; cuius transgressio non constituit peccatum mortale specie diversum, sed solum peccatum intra illum genus gravius. Idem docet D. Th. in IV. dist. xxxviii. art. 2. q. 1. ad 3. Transgressio voti communis non facit speciale peccatum, sed addit peccatum speciale deformatum. Magis enim peccat baptisimus eodem genere peccati. Idem docet S. Antonium II. Part. i. tit. II. cap. 11. §. 1. Caietanus 2. 2. quæst. lxxxviii. art. 2. dub. 2. & communiter Theologi. Potest ergo promissio facta in baptisimo votum appellari, quamvis in sensu amplo, quod votum legis transgressionem peculiaris deformatur habeat respersit.

V. Quæst. III. Quando intelligenda sit illa particula, De bono meliori? Resp. Duplici modo potest aliquid maius, vel melius bonum nuncupari. Primo comparate ad aliud bonum: puta, melius est elemosynam elargiri pauperi quam scitunare; melius est succurrere puella periclitanti quam alteri pauperi nullo animæ periculo exposito. Secundo modo comparate ad contrarium omnimodum eundem boni; ut melius est dare elemosynam

nam quam non dare; melius est ieiunare quam non ieiunare; melius est fervare castitatem quam non fervare. Ut autem aliquid sit idonea voti materia, sufficit ut hoc secundo modo sit bonum melius. Quoniam, si necesse foret ut bonum quod est voti materia, esset melius, comparate ad aliud bonum, sequeretur nullum votum validum futurum, nisi foret de opere omnium bonorum perfectissimo. Auctores non satis clare hac de re loquuntur. Salmanticenses duas sententias ceu contrarias referunt: quarum altera docet, melius bonum esse debere absolute, & quocumque modo liberum, ut est opus supererogationis; altera sustinet, id non exigi, sed satis esse quod sit melius bonum quam eius contradictoriorum opus, five sit supererogationis, five precepti. Dilectantiam sententiarum nulla est, si Auctorem mens sincere exponatur. Nam D. Thomas cum aliis, dum asserit materiam voti esse opus supererogationis, loquitur de voti materia preste, & stricto in sensu accepta, ut clare sese explicat in IV. dist. xxxviii. qu. 1. art. 1. quæstione. 2. Si votum accipitur secundum propriam sui rationem, est proprie de bonis illis ad quæ non omnes tenentur, quæ supererogationis sunt: & ideo dicuntur materia bona, quia superadduntur illis bonis sine quibus non est salus: & ideo votum proprie acceptum dicitur esse de meliori bono. Nec propterea excludit Angelicus opera precepta a voti materia, sed aperte illa includit 2. 2. q. lxxxviii. art. 2. Illud vero quod non habet absolutam necessitatem, sed necessitatem finis, puta quia sine eo non potest esse salus, cadit quidem sub voto, in quantum voluntarie fit. Illud vero quod nullo modo est necessarium, propriissime cadit sub voto, concludit ibidem Angelicus. Paucis rem habeto. Opera consilii, seu supererogationis, sunt propriissime, ut inquit Angelicus, materia voti, & reuera committunt homines vota edunt de his quæ consilii sunt. Opera vero precepta, sunt materia sufficienti votorum, seu de his quæ fieri vota possunt. Ab hac D. Thomæ doctrina nemo recedere iure valet; & certe, ut mihi colligere licuit; nemo recedit. Nam D. Thomas concedit præcepta ipsa sub novo titulo esse voti materiam; consilia vero evangelica, vel quæ ad eadem reducuntur, magis proprie, seu, ut ipse ait, propriissime esse opera voti subiecta. Quis hæc in controversiam advocare audeat?

VI. Quæst. IV. An validum sit votum de

materia opposita consiliis? Resp. Certum penes omnes est, ea omnia que consilia evangelicis absolute acceptis opposita sunt, non esse votis subiecta, ceu aptam votorum materiam; & consequenter nulla esse vota non ieiunandi, non mutandi, non elargiendi elemosynam, non ingrediendi Religionem, & id genus similia. Eiusmodi enim Deo placere nequeunt, cum maiori perfectioni comparanda sint impedimento: idque expresse docet D. Thomas q. lxxxix. art. 7. ad 2. Contingere tamen circumstantiæ tales possunt, ut opus quod absolute est oppositum consiliis, non sit ipsidem oppositum: puta non mutare proximo absolute opponitur consilio evangelico, at non mutare in tali, aut tali occasione, potest esse opus non contrarium, sed consentaneum consilio evangelico, ut infra subsus explicabitur. Si quis obfirmate, & perveraciter voveret omittere opera consiliorum, peccaret moraliter, quia consilia continent peccata evangelica. Accedit quod frequenter consilia quædam ob aliquam circumstantiam transeunt in præcepta. Qui autem levitate, vel ignoracione ductus similia vota ederet, venialis culpæ limites non transiret. Hæc communia sunt penes Auctores.

VII. Quæst. V. An votum contrahendi matrimonium sit validum? Resp. Invalidum est iuxta communissimam Theologorum sententiam: est enim de actu consilio evangelico oppositum. Dices: si quis iuravit puellæ alicui eam in sponsam ducturum, iuracionem profecto implere tenetur: quid nunc ergo & tale votum? Rationis discrimen per se patet. Sponsalia iurata acceptata fuerunt a puella; & propterea ex iustitia promissorum eadem implere debet. Votum Deo nuncupatum de matrimonio contrahendo non acceptatur a Deo. Quid, si quis promitteret se ducturum in sponsam puellam pauperem, aut meretricem? Neque in hoc casu votum valet: quia paupertas puellæ non vincit maius bonum castitatis; nec matrimonium est medium per se ordinatum, aut omnino sufficiens ad salutem spirituales meretricis in tuto collocandam. Secus dicendum, si quis vovisset se ducturum in sponsam puellam a se desoratam; aut si vovisset se ducturum meretricem, posita conditione quod matrimonium contrahere aliquando velit: tunc enim utrumque votum valet. Valet quoque votum de matrimonio contrahendo, quoties, quod rarissime contingit, matrimonium necessarium esset ad bonum commune Reipublicæ, & Principatus, ad

pacem firmandam inter Principes, ad hereticorum conversionem, ad Ecclesiæ catholicæ amplificationem. In his enim positionibus non tam matrimonium, quam bonum commune esset voti materies. Et hæc omnia communia sunt.

VIII. Quæst. VI. An qui concupiscentiæ stimulis exagitatus voverit matrimonium se contrahendum, ut fornicationem, dissonæ libidinis actus vitæ, valde vitiosus? Resp. Dux sunt extreme sententiæ. Prima asserit, votum eiusmodi validum esse, facta positione quod vovens nolit, aut nequeat aliis remediis uti ad carnis impetus cohibendos. Quoniam, inquit Auctores illius sententiæ, matrimonium concessum est in remedium concupiscentiæ dicente Apostolo: Melius est nubere quam uri. Melius ergo erit uti tali remedio; & consequenter melioris boni erit votum de tali matrimonio contrahendo. Id confirmari ex eo potest quod si quis habens concubinam, voveret aut ingredi Religionem, aut ducere concubinam, teneretur in omnium sententia intra annum ingredi Religionem, nisi illam non duceret in uxorem. Denique homo fræstis, frequenter libidinis succumbens, nisi habeat impedimentum, iure nature tenetur contrahere matrimonium in remedium concupiscentiæ, ut plura peccata vitæ, facta positione quod nolit, aut nequeat aliis uti remediis. Hanc sententiam defendunt Salmanticenses tract. xvii. c. 1. p. 171. 2. §. 2. n. 4. & pro eadem laudant Bellarminum Lib. de Monach. cap. xiv. Sed falsio: nam Bellarminus solum asserit quod alicui persone interdum melius esse possit nubere; & consequenter votum valere; ut si nubat ob bonum commune Reipublicæ, & alia momenta supra indicata. Nec verbum ibi habet de voto nubendi in remedium concupiscentiæ. Laudant etiam Navarrum in Manuali cap. xi. Sed error est: est enim xii. n. 43. vers. 13. at neque hic Auctor, saltem hoc in loco citato, quidquam habet hæc de re. Laudant præterea Villalobos, Bonacinam, Lopez, Trullenchum, & Caietanum, qui reipsa hanc defendunt opinionem, quibus accedit Sylvius 2. 2. q. lxxxviii. art. 2. concl. 6. & plures alii.

IX. Contraria sententia mihi videtur probabilior, nempe votum præstatum invalidum esse: & primum id ex doctrina D. Thomæ clare enititur. Docet namque Angelicus matrimonium in officium nature, prolixæ educationem institutum, ad concupiscentiam vero frandam indulgentiam permissum esse.

In IV. dist. xxi. quæst. 11. art. 2. ad 2. si aliquis per actum matrimonii intendat vitare fornicationem in conjugio, non est aliquod peccatum, quia hoc est quædam reddita debiti, quod ad bonum fidei pertinet; sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua superfluitas, & secundum hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est matrimonium institutum, nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus. Et profecto Apostolus ait: Qui non se continent, nubant; melius est enim nubere quam uri, seu fornicari, ut Patres explicant. Quod si matrimonio in concupiscentiæ remedium est dumtaxat permissum ad indulgentiam; nemo negare audeat, invalidum esse votum illud quod pro obiecto habet non bonum melius, sed bonum adeo imperfectum cui annexum est peccatum veniale. Verum, prætermissa hæc opinione in præsentia, quam in tractatu de matrimonio subsus discussimus, sententiam nostram argumento divincionum validissimam.

X. Omnes Theologi sustinent, votum contrahendi matrimonium absolute emissum invalidum esse; idque fatentur ad unum omnes contraria sententiæ Auctores. Ergo potiori iure invalidum erit votum contrahendi matrimonium in remedium concupiscentiæ. Probo consequentiam. Matrimonium in remedium concupiscentiæ contrahendum, licet admittatur bonum esse, nemo tamen negaverit bonum quoddam esse longe inferius bono matrimonii contracti in officium nature. Ergo, si istius, potiori iure illius invalidum votum erit. Cur matrimonium inendum ad nature propagationem votum impedit? Quod non sit bonum? Abist: est enim sacramentum magnum in Ecclesiæ: læpe, & frequentissime consultur. Cur ergo? Quia impedit maius bonum, nempe vitam celibem, ad quam vovens divini Spiritus afflatu vocari valet. At istud maius bonum non ne æque impeditur per matrimonium contrahendum ad concupiscentiæ ardorem extinguendum? Ergo aut concedendum, validum esse votum contrahendi matrimonium absolute accepti, & in natura officium; aut si id negatur, uti reapse omnes negant, negandum quoque, validum esse votum inendum matrimonii in remedium concupiscentiæ. Denique, etiam emisso eiusmodi voto, immo post matrimonium ratum, non consummatum, Religionem ingredi vovens valet. Nullum ergo undequaque est votum istud.

XI. Argumenta contrariæ sententiæ sua

sponte corrumpit. Concedimus nunc, matrimonium ob solius concupiscentie remedium bonum esse, homini potissimum vexato carnis stimulis. Concedimus huic fragili homini matrimonium bonum, aptumque esse remedium. Quid inde? Si diceremus, votum invalidum esse, quia matrimonium in remedium concupiscentie non est bonum; & argumentum quiddam evinceret. Sed dicimus, matrimonium illud non esse aptum voti materiam: quia licet bonum sit, impedit tamen maius bonum: quod satis est ad infringendum voti valorem. Alioqui, si votum foret validum quod est de re bona, potiori iure validum esse deberet votum de matrimonio contrahendo in officium naturae: quod sane maius bonum est quam matrimonium inveniendum in concupiscentiae extinctionem. Quod secundo opponit loco Salmanticenses, ineptum prolixum est. Si quis votum emittit, ratum farandum, votum nullum esset, quia tantum materia inepta voti est, non tantum quia minus bonum, sed quia res mala est; ducere autem concubinam in matrimonium genere vero bonum est, quamquam maius bonum impedire valeat. Diferent ergo evidens est, mirandumque a viris Theologis haec obrudiri potuisse. Quod ultimo loco adducunt, non est maioris momenti. Nam etiam admisso quod quis teneatur iure naturae contrahere matrimonium, ut peccata vitet libidinis; minime hinc inferitur, hunc posse sese in statu consiliare resistendi Spiritui sancto pro votum, quod impediatur assentiri vocatiioni ad altiorum statum. Advertant ergo sophisticam rationationem. Potest quis matrimonium contrahere, ut peccatum declinet libidinis. Concedamus etiam quod quandoque ad id teneatur, quamquam nescio an occurrere eundem debitum possit, cuius plurima alia impetant luxuria remedia. Ceterum nemo possit voto se ineptum reddere ad amplectendum perfectiorem statum, ad quem vocari a Deo valet. Exempla quae praefati Salmanticenses num. 45. produunt, alibi sub examen inducimus. Haec nostram sententiam defendunt Sotus Lib. VII. q. 1. art. 3. Prado Tom. II. cap. xxxi. quest. II. §. 5. num. 50. Ioannes a S. Thoma 2. 2. disp. xxix. art. 7. conc. 4. Aragon. 2. 2. q. lxxviii. art. 2. Ioannes a Cruce de voto dub. 2. concl. 4. Caltopalaus tract. xv. disp. 1. punct. 8. mon. 14. Sporer tract. III. in 1. precept. Decal. cap. 11. sec. 2. num. 61. Layman Lib. II. tract. IV. cap. 11. mon. 12. Quamquam hi tres ultimi, Palaus, Layman, & Spo-

rer, potius in contrariam sententiam concedunt; inquam enim secundum virtutum hypothesein, quod homo fragilis alia remedia adhibere nolit, votum obligans esse. Nihil tamen procedunt quod ex dictis solum non maneat.

XII. Quest. VII. An coniugatus, impeditur a petitione debiti ob votum, aut incestum, aut cognationem spirituales, posse petere, quosque vehementibus carnis stimulis agit, ne periculo exponatur in gratia luxuriae peccata labendi? Resp. P. Patrius Sporer, qui huic proponit casum tract. III. in 2. precept. Decal. cap. 11. sec. 2. §. 3. n. 55. Affirmatur, inquit, sequor. Et hoc pacto suam probare contendit conclusionem, cuius propria verba referre iuvat, ne illi imponere videamur. „Probat (ait) in illo qui post matrimonium, vel ante illud vocat castitatem. Quia sicut votum ex communi DD. cum S. Thom. debet esse de re meliori, ita etiam obligatio vocatio. Sed votum, & eius observatio in praedictis circumstantiis non sunt de re meliori. Ergo non obligant. Maior est certa... Minor est certa: quia cum ex observatione voti, periculo proximo quis exponatur incidendi in aliqua peccata luxuriae intrinsece mala, & tunc non observatio voti (scilicet petere debitum a propria uxore) non sit intrinsece malum, manifestum est nec votum, nec observationem voti esse de re meliori &c. Haec & longe plura in hac rem doctissimus P. Quintanaduenas, cui subscribitur experientissimus Casuista Gobatus. „

XIII. Opinio isthac, ut ego quidem arbitrator, non modo improbabilis, sed pace doctissimorum, & experientissimorum Calalarum tantorum, laxa nimium est, & ad omnia vota de medio tollenda viam aperit licitissimam. Quippe conceptis verbis docent illius opinionis patroni, votum non obligare eum qui adversus voti observantiam sensuum rebellionem ad committenda flagitia iraperabitur, ut in proximo le sentiat constitutum periculo votum violandi. Nulla ergo erunt omnia castitatis vota, quoties homines vorentes petula pruriginis ad fornicandum, & adulterandum irritantur? Poterat ergo coniugati voto, vel alio vinculo a debiti petitione prohiberi, debitum petere, ut vitent libidinis crimina? Cur? Quia non observatio voti non est intrinsece quid malum; cum non observatio voti sit petere debitum, quod est bonum. Quidni ergo poterunt tum Monachi, tum Clerici faculares ardore peruli concupiscentiae ma-

ui.

trimonium contrahere; cum matrimonium etiam in remedium concupiscentiae inire non minus sit bonum quam bonum est petere debitum ad eandem concupiscentiam sedandam? Cur, quae, invalidum erit votum in coniugato ad libidinem prono? Cur in hoc homine observatio voti non est de re meliori? Quia haec observatio iuncta est periculo proximo prolabendi in libidinem. Sed eodem proximo periculo libidinis adnexa est observatio voti monachalis. Non ergo tunc erit de re meliori bono. Non ergo validum erit tale votum.

XIV. Quid ad haec? Fortasse, quod votum castitatis monachale, & Clericorum solenne, coniugatorum vero simplex est? At discrimen istud extraneum prolixum est, & ad propositum nostrum ineptum. Nam tam votum solenne, quam simplex debent esse de re meliori bono, ut omnes fateantur. Sed, iuxta doctissimos Quintanaduenas, Gobatos, & Sporios, quando coniugatus homo voto adstrictus simul carnis urgetur acutissimis, etque in periculo proximo illud violandi, votum tunc non est de re meliori bono. Ergo, si in coniugato non est de re meliori bono, neque in Presbytero, neque in Monacho eidem periculo proximo votum erit de re meliori.

Quod si hoc votum non obligat quominus coniugatus petere debitum valeat, quia petitio debiti bona est; cur votum obliget cum Monachus, vel Presbyter contrahere matrimonium valeat, cum matrimonium inire bonum sit? Sed mittamus vota solennia Religiosorum, & ad vota simpliciora inire bonum convertatur. Nulla ergo erunt vota castitatis quae tot Catholicis emittunt, quoties in proximo reperitur periculo libidinis? Nulla, inquit. Audi sequentem calum.

XV. Parthenus adolescens vehementer libidinosis vexatur tentationibus, & frequenter eis succumbit: & quamvis inde advertat statum coniugalem multo utiliorem sibi futurum quam castitem, facit tamen votum castitatis, idque graviter violat, ut illud iam vellet non esse factum. Queritur, utrum hoc votum sit validum? Resp. Probabile est illud votum non esse validum: quia, omnibus consideratis, non est de re meliori bono. Ita Patet Adamus Burchaber centur. 1. Select. Casuum casu 66. P. Patrius Sporer loc. cit. num. 62.

XVI. Recensita opinio laxa est, nullo modo probabilis. Demus enim, imprudens esse votum praefatum; haec tamen imprudentia non tollit quin castitas voto promissa sit

Conc. Theol. Tom. III.

apta voti materis; neque deliberatum votens electionem auferat. Experitur vorens frequentes in libidinem lapsus; nihiloliteus deliberate vult vivere castitem. Unde ergo colligendum est, votum illud nullum esse? Ex voti validitate repetita? Si ita foret, pauca vota valida essent. Docet quoque Martinus Bonacina laudatam opinionem disp. IV. quest. 11. punct. 1. num. 26. Subdit tamen petendum esse dispensationem. Quid felix? Votum nullum est; impetranda est tamen dispensatio. Quem effectum pariter dispensatio haec, si votum nullum est? A quo vinculo absolvi debet vorvens, si nullo vinculo obstringitur? Sed laxiora inserunt.

XVII. Quest. VIII. An votum castitatis, Religiosis, vel non nubendis, cui saluberrimum est matrimonium ob incontinentiam, sit validum, impediatur matrimonium licite iniiri? Item an nulla evadant eiusmodi vota semel emissa ob supervenientes libidinis vexationes? Resp. Leander tract. IX. de matr. d. xlii. q. 11. c. 11. edict sequentia. „Negativam sententiam, videlicet neque esse validum tale votum, nec matrimonium impedire, sua dere potest quis his argumentis. Primo votum inveniit matrimonium est validum in illis quibus saluberrimum iudicatur fore ut matrimonium ob incontinentiam inane, & quod sit de re meliori bono respectu vorvens; ita ergo praedicta vota huic contraria, & sunt de re meliori bono respectu illius vorvens; ita ergo irrita. Patet: quia max res contrae torge nequeunt in eodem legitima materia esse, & pro eodem tempore. „Ac tertia quidem, & robusta dialectica. Sed audiamus secundum argumentum. „Votum (scilicet dit) castitatis, vel Religionis factum ab eo quem carnis molestia & frequentes iudae antecedunt, non est de materia fatis idonea, & iusta: immo potius contra consistit. Nam D. Pauli I. Corinth. vii. dicitur: „Quod si non se continent, nubant: melius est enim nubere quam uri.“

XVIII. Urum eiusmodi principia faveant Luthero, Calvinique, obgannientibus adversus Catholicorum vota, quod sint humanae fragilitati inportabilia, & lumborum arduibus contraria, ceteri videant. Ad primam rationem quod attinet, quam ut certam ponit Leander, iam supra demonstrevimus eam falsam esse. Lex quam opponit contradictionem, perperam applicatur. Ex ea enim solum eruitur quod idem non possit simul eodem tempore duo vota contraria, seu contradi-

F

Clotte

storie opposita, nempe votum nubendi, & votum non nubendi edere: vel votum nubendi, & votum castitatis. Qui votum castitatis emittit, tamen carnalis illecebris irretitus, votum illud eligit ut instrumentum cohibendi carnis rebellionem. Materia suapte natura est quod melius; & votens ut sibi expediret remedium reputat. Si oppositum votum nubendi eliceret, contrarium quoque iudicium efformaret. Quare cum materia, nempe castitas, sit suapte natura voto idonea, utpote melius bonum, eo ipso quod a votente ut talis reputatur, non potest fieri inepta voti materia vel in ipso homine libidinis periculo obnoxio, etiam admissio quod, si contrarium iudicium efformaret, posset edere votum nubendi. Hæc tamen contra sophisticam rationem dicta sunt. Veram, ut istius opinionis laxitas magis pateat, antequam propius ad eam impugnamam accedo, placet laxiora quæ idem Leander cum nonnullis aliis docet, ob oculos ponere.

XIX. Pergit porro Leander, inquit, non solum invalida esse vota facta tempore quo quis calore libidinis uritur, verum etiam illa quæ, licet tempore tranquillitatis, & concordie carnis cum ratione facta sint, evadunt tamen ob supervenientes tentationes, sensumque rebellionem inepta voti materia. Quia, inquit, quod ante emissionem votum efficiunt res promissa sit inepta voti materia, si eo emissio supervenit, tollit voti obligationem. Ac sic est quod in sententia horum Doctorum frequenter lapsus in venere irritant vota Religiosis, castitatis &c. Ergo si demum lapsus irriterent eadem vota antecedentia. Hanc postea sententiam ad examina vocans, inquit, quod sit probabilior speculative. Probabilior, nedum probabilis, speculative tamen. Quid prædicet? In hac linea est probabilis, quin & probabilior respondendo, esse prædicam opinionem, prædicet etiam loquendo, aliter probabilis, tuncque amplecti posse. Ergo alique dispensatione poterit matrimonium iure.

XX. Audisti? Est aequaliter probabilis præfata opinio: ergo tuto complecti potest. Gradatim incedunt Probabilitate. Primum aliqua subtilissima expogitant ratiocinia, quibus velum probabilitatis speculativæ præterdant propriæ opinionis. Deinde velum istud subtilissimum pluribus involvunt reflexionibus quibus illud adeo crassum, solidumque efficiunt, ut pro securo morum regula illud obtrudant. Præfata opinio, inquit Leander, prædicet tuto est. Pro hac opinione illud asseri potest quod

juxta graves Auctores votum nubendi validum sit ob evitandam fornicationem: ergo votum non nubendi, seu castitatis invalidum erit. Consequentiam negat Sylvius 2. 2. q. lxxxviii. art. 2. cont. 6. quia licet homini fragilissimus expediat castibatus, quando liber est, nulloque voto obligatus; si tamen eadem perferat, ut eidem castibatu le voto devincire velit, tunc castibatus illi utilior erit quam matrimonium. Ioannes Marin T. II. tract. ix. d. 11. sec. 6. n. 79. respondet, validum esse votum nubendi conditionate acceptum; id est, si votens nolit alia eligere media. Verum nihil eiusmodi ratio ad nos, qui oppositum docuimus, pertinet. Ideo, his missis.

XXI. Expendamus breviter principia, & consecutiones sententiæ istius. Illud primum omnium animadvertendum est, & castitatem, & Religionis amplexum, secundum omnes Catholicos, esse aptam, immo postulatam materiam matrimonii. Auctores præfate opinionis id affirmant; sed simul contendunt quod in circumstantiis venere pulsantibus, & urentis animum illius qui votum emittit, castitatis evadat hic & nunc materia inepta; eo quod labribus sit matrimonium. Ergo tamen inquiri, cur castitas his in circumstantiis evadat incongrua voti materia. An qua sit homini fragilis, & vexato carnis stimulo impossibilis? Si asseris, hæreticus es. Deus enim non permittit nos tentari supra vires nostras, cuique caelesti subsidio omnia vincere possumus. An inepta fit, quia res ardua, & observata difficilis? Sed omnia consilia evangelica, votis subiecta, ardua, & difficillima sunt. Et de castitate speciatim loquens Servator noster Dominus testatur, non omnes capere verbum istud. Cur ergo inepta est voti materia castitas respectu hominis fragilis, & in libidinem prona? Quia matrimonium salubrius est huic homini fragili, & venere obnoxio. Istius tota sophisticæ argumentationis vis latet. Si ex hominum fragilitate, & in malum proclivitate colligenda esset aptitudo materie voto subiecte, actam de omnibus votis esset. Natura ipsius victimæ voto supponendæ consideranda est; & si genere suo, suaque indole melior fuerit, apta erit voti materies. Cum Theologi dicunt, votum esse de meliori bono, non illius bonum comparate sumunt ad hunc, aut illum hominem carnis ardoribus obnoxio? Nemo sane mentis hoc dixerit. Quod ergo melius bonum suapte natura est, votum quoque materia est; quamquam huic, vel illi homini ex propria iniquitate minus salubre evadat. Plura tunc

qnt

que homini salubria aliquando forent, ut feminis estusio voluntaria, fornicatio, & alia non pauca. Scio hæc genere suo mala esse; ideoque non multum urgere, Sed verum itidem effe castitatem genere suo meliorem esse matrimonio, & consequenter ex fragilitate hominis privati nullo modo effici posse deteriori. Fragilitas, & propensio hominis in venere id ad summum efficere potest; ut hic homo imprudenter castitatem voveat; & si prius consilium petat, Theologus debeat ei dissuadere talis voti emissionem, ad removendam ab ipso plurima peccandi pericula; at nunquam efficere potest ut castitas inepta sit materia voti, & votum ipsum invalidum sit, quoties homo deliberate, & sponte sua tale votum emiserit. Quod voti materies melius bonum esse debeat absolute, vel per se, minime respectu huius, vel alterius voventis; docet Maior in II. disp. xxxviii. q. 1. col. 2. idque adprobatur Sanchez Lib. IV. tom. cap. viii. n. 10. Et ego addo, id a nemine negari iure posse. Quod si conceptis verbis Doctores omnes hanc explicationem non exhibent, illam omittunt, quia superfluum putant; cum res per se sit satis perspicua. Illa tamen ex communi omnium doctrina colligitur.

XXII. Confirmatur castitas istius laxa opinionis. Homo fragilis, & in libidinem probabens potest ne, divino sultus auxilio, carnis impetus coercere, castitatem servare, atque victoriam de impuro spiritu reportare? Hoc de fide est. Ex lia ergo malitia libidini inservit. Ergo ex illius malitia castitas evaderet materia inepta voti, si votum ob illius in libidinem lapsus foret nullum. Quis porro aut sit obstruere, hominum iniquitatem rerum ordinem pervertere, atque opera que genere suo sanctiora sunt, de gradu deicere, & deteriora reddere posse? Quis Catholicorum id dixerit? Sit ergo hominis in libidinem impotens proclivitas, sint frequentes lapsus in eandem; nunquam tamen efficere poterunt ut castitas sit incongrua voti materia, ut votum eiusmodi castitatis sit invalidum, posito quod deliberato animo emissionem fuerit.

XXIII. Accedit quod homini ardore libidinis actuaria plurima alia remedia suppetunt præter matrimonium, & sepe validiora, ut preces, ieiunia labores, & alia non pauca, quibus compellere impulsus valet concupiscentiæ. Immo qui sine sedandæ sitis libidinosæ matrimonium contrahunt, tribulationem, ut ait Apostolus, carnis patiuntur:

& sitis non extinguatur semper, sed augetur; nisi amor castitatis committatur, concupiscentiæ, ad aqua ex alijis clementer evadant provocantis, stimulis oblitat, & relaxatur. Cum ergo plurimis aliis modis scopulis, fallacis concupiscentiæ declinare quisque valeat, perperam opponitur matrimonium ut quid labrius homini a castitate nimis alieno ob suam in libidinem inclinationem. Hæc omnia verissima sunt. Ceterum, etiam dato quod hic & nunc huic homini magis congrueret matrimonium, omnibus inspectis circumstantiis non ita demum neque hic in positione consequitur castitatem fieri ineptam voti materiam, invalidamque fore de illa votum; ut iam demonstratum est.

XXIV. Tandem extrema istius opinionis laxitas, quæ communi Ecclesiæ catholice sensui infestissima est, ex his que Leander adiecit, evidenter apparet. Non solum etenim subdit Leander, invalidum esse votum quod Christiani emittunt, dum experiuntur libidinis tyrannidem, & frequentes lapsus; verum etiam eo laxitatis prolapsus est, ut aliorum Auctorum nomine inferat, nullius quoque valoris evadere vota que homo emittit tempore quo libidine minime erat obnoxio; si tentationes graves superveniant, atque votens in proximo periculo incontinentiæ, & prolabendi in libidinem consistatur. Rationem quam assignat, dedimus supra n. 7. illamque Leander exscriptit syllabarum ex Sanchez Lib. IV. cap. viii. n. 9. familiaris est enim huic Castitate exscriptoris professio. Quod ideo dico, ut colligat lector, parum deinde esse illius doctrinæ. Non solum enim laxioris aliorum Auctorum sententias ambabus suscipit ulnis; sed ipse quoque aliquid laxius adiecit, & laxitatis confirmat, atque dilatat; ut ex hac ipsa opinione constat. Lædema, Sanchez, Martinus de S. Iulph, & alii nonnulli doctissimi, incontinentiani præcedentem invalidum efficere votum. Leander vero addit, incontinentiani supervenientem votum iam emissionem irritare: & insuper quod alii tamquam speculative probabilem opinionem vendiderunt, ipse tamquam prædicte probabilem, impio tuto amplectendam opinionem vendiderunt, ipse tamquam prædicte probabilem, impio tuto amplectendam lectioribus suis proponit benignissimus Scriptor. Hanc eandem opinionem defendit Leander a Murcia Capucinus in *disquis. moral. Lib. II. disp. 11. resol. 23. nu. 5.* his verbis, „Colligitur ex communi Doctorum sententia, quod, si post votum emissionem materia eadem voti efficiatur inepta, vel impossibilis, fit etiam votum irritum, & in-

F 2

„va-

validum; etiam si prædictum votum simplex sit castitatis, vel Religionis... Nec vero est iudicandum, quod aliqui autumat, votum esse debere de meliori bono in se, & non de eo quod melius est votum: tum quia hoc est contra communem omnium sententiam, tum quia manifeste est contra consilium Apostolorum dicens: *Melius est nubere quam uri.* Non est ergo solus Lutherus efficiens castitatem esse impossibilem. Probabilia hic nosse retundendo ore non modo ait, sed supponit ex communi Doctorem, castitatem ob supervenientes tentationes fieri ineptam, & impossibilem voto materiam. Utique Doctores asserunt omnes, votum nullum esse, illius materia impossibili reddita. Sed quod supervenientes tentationes, & lapsus in venerem, impossibilem reddant castitatem, heresis est Lutherana. Quod vero subdit, esse contra communem omnium sententiam, & contra consilium Apostolorum, quod voti materia sit melius bonum in se, & non votenti, nimiam lapit audaciam, & imposturam. Quoniam hinc inferunt, communem omnium sententiam esse, votum nullum effici ob supervenientes tentationes, quia tunc castitas non est melior votenti: quod aperta falsitas est, cum potius communissima sententia catholicorum Theologorum sit, votum istud validum esse. Ut ergo lophisma istius Auctoris evanescat, animadvertas oportet, quod alibi diximus n. 19. nempe votum esse de meliori bono, quod & genere suo tale est, & hominibus quoque divino auxilio instructis melius evadit. Si hoc melius bonum accipiendum foret, & metendum ex fragilitate carnis, & iniquitate ipsius votentis, adum esset de omnibus vere votentibus, adum male P. Claudius La-Croix Lib. III. Quare male P. Claudius La-Croix Lib. III. part. 1. dub. 3. num. 409. retelit sententiam Sanchez, Valentia, & aliorum, qui nostram tuerentur opinionem, adhereret Gobatto, & Moyæ, qui certe in hoc aberrant, dum volunt, quod res promissa fit melior votenti per comparationem ad illius propensionem in venerem, & lapsus in fornicationem. Vera namque sententia habet quod res promissa, voto subicienda, sit melior suo genere, & ipsi votenti auxilio divino freta, seu illi qui, licet ceteri Christiani, potest, si velit, castitatem servare. Clarius rem-explico. Lex divina congrua est, & suavis generi humani divinis auxiliis suffulta. Hominum pravitare, & malitia asperum, gravissimumque evadit iugum lex ista. Quid inde? Utique votum est de meliori bono, non solum ab-

lute, seu relate ad hominem (solum quippe homo vota edit) sed relate ad hominem christianum gratia celesti instructum, bene moratum, suæ æternæ salutis conscientissimum; non relate ad hominem petulicum, salacem, brutalem.

XXV. Quantum laxitatis, immo deformitatis præferat opinio laudata, nemo non videt. Primum universo Ecclesie catholice sensui repugnat. Semper enim consuetudo obtinuit ut qui vota castitatis emiserunt, dispensationem a summo Pontifice obtineant; quam Pontifex concedere minime solet, nisi aliqua iniecta commutatione. Nonne perniciosa esset cuiusmodi dispensatio, si votum nullum foret? Nonne hæc Ecclesie perpetua, & manifestissimus mos satis esse debuit ad concordandam nimiam istorum Casuistarum licentiam? Nonne multum audaciter præferat, quod pauci Casuisti ausunt universalem Ecclesie consuetudinem abolere? Abolent autem, quantum per illos est, dum conceptis verbis scribunt, voto castitatis obstrictum Christianum, posse absque dispensatione matrimonium inire.

XXVI. Consecutiones quæ ex hac laxissima sententia proficiscuntur, indicandæ obiter sunt; si tamen manifestatione egent, quandoquidem sponte sua se in cuiusque oculos ingerunt. Facta namque positione quod supervenientes difficultates, carnis molestitia, sensuum rebellionis antiquare, irrita facere, discindere valeant vota lemè valide emissa; nemo est qui non videat quæ hinc consequuntur. Nomen hinc inferitur, nulla prorsus fore plurima vota? Quis est ex innumera multitudine votentium, qui difficultates, molestias, rebellionemque carnis non sentiat? Et tamen plurimi, divino opitulante Numine, a lapsibus abstinunt, de carne, & concupiscentia triumphos reportant. Quod si aliquid propria culpa succumbunt; ane ob iniquitates suas inimicæ erunt a voti vinculo? Si molestia, rei arduitas, sequentes lapsus vota simplicia castitatis dissolvunt; Cur non & solemnia? Æque enim hæc ac illa aptam expolcunt materiam. Si castitas inepta est voti simplicis materia, quidni & solemnis? Quis non videt hinc consequi, hæreticos argumentum sumere posse sacrilega honestandi matrimonii Lutheri, Bucerii, aliorumque similibus? Salubrius fore matrimonium censuit Lutherus, non ob aliam rationem, nisi ob summam difficultatem, & ut ipse blasphemavit, impossibilitatem servandi castitatem. Et licet maximum discrimen fit inter sole-

nne

nne votum & simplex; in hoc tamen conveniunt quod materiam aptam, & congruam habeant. Quod si difficultates, molestia, frequentique transgressiones satis sunt ad efficiendum castitatem materiam ineptam pro voto: eadem ratione sufficient ad antiquanda cetera vota. Vehementes cupiditates pecuniaria, molestia quam asserit earumdem privatio, & frequentes transgressiones voti paupertatis nullum efficiunt votum istud: idemque dicendum de obedientia voto. Itaque salubrius hic & nunc erit possidere divitias quam venditis omnibus nudum Christum sequi; salubrius erit ini iuris esse quam alius iudicii; salubrius erit ventrem implere quam tenuare. Ne multa: hæc doctrina, qua asseritur supervenientes difficultates, molestias, transgressiones crebras reddere rem promissam materiam ineptam pro voto, & votum ipsam dissolvere, inest pro voto, sicut de medio tollit fere omnia vota, ita etiam promissa omnia inter homines infringit, ac humanum abruptim commercium. Quandoquidem, si recentia obstackula voto Deo nuncupata dissolvunt, eo quod materiam mutant, quidni & promissa inter homines, facta eodem titulo infringent? Neque alienius momenti est quod subdit Leander cit. quest. 11. nempe quod non relinquatur cuiusque iudicio ferre sententiam, num omnibus circumstantiis inspectis salubrius sit matrimonium contrahere; sed tantum iudicium pii, & prudentis Confessarii, nempe perdocti Casuiste. Nugæ istæ sunt, vanique fuci, qui minime laxissimæ doctrinæ horrorem obterege valent, aut imminuere. Quia verus iudex tentationum, molestiarum, & lapsuum in venerem nemo peritior est illo qui talia experitur. Posito ergo quod recessita incommoda nulla essent emissa vota, ut contendant Casuisti laudati, iam quicque nullum votum suum iudicare poterit. Ad summam consulere poterit Confessarium aliquem qui pro magistris habeat Leandrum, Moyam, licet proscriptum, La-Croix, Gobattum, ceterosque in uno docendi genere consentientes.

XXVII. Dicimus ergo, valida prorsus esse vota antedicta, dummodo deliberate fuerint emissa; si tentationes supervenerint, sive antecesserint, sive commiterentur; sive molestia, & lapsus frequentes sint, sive rari. Eiusmodi castitatis, sive alterius voti servandi obstackula, difficultates, & pericula solum quandoque causæ sunt congruæ impetrandi dispensationem, si emissis iam diu votis adveniunt: vel, si vota antecedant, viroque prudenti innotuerint, æquissimam rationem præ-

Conc. Theol. Tom. III.

bebunt ut, attenta hominis infirmitate, eidem abstinentia a voto, seu bonum ipsi salubrius, persuadeatur. Neque confugiendum puto ad doctrinam illam quam tradit P. Sanchez Lib. IV. cap. viii. num. 10. quamque adoptant Salmanticenses tract. viii. cap. 1. punct. 2. §. 2. n. 44. nempe quod castitatis voto devincti spectari possunt vel ut homines singulares, vel ut sunt communiatas Ecclesie membra. Porro, licet melius sit nubere huic homini, ut singularis persona est; non tamen id verum habet, si consideretur ut est Ecclesie pars: quia sub hac consideratione gratis Deo est tale votum. Cur? Quia inquit Salmanticæ, ad bonum Ecclesie plurimum refert quod adstrictus voto constitutis... inducitur adstrictus: alius votum tam arduum, namque in Ecclesia celeberrimum, scilicet in negotio corvæ. Ego dicem, ad bonum Ecclesie perire, ut adstrictus voto castitatis, inducatur adstrictus, si respiciat adstrictus. Quoniam inducitur bonum veritate, non falsitate nititur. Laudata doctrina, si clarius, & pressius exponatur, hunc prodit sensum: Votum castitatis emissum ab homine fragili, validum est, si hic homo votens consideretur ut pars communiatas Ecclesie; est autem invalidum, nullumque, si consideretur ut homo privatus: quoniam homini ut privato, melius est nubere; ut membro Ecclesie, salubrius est castitas. Quæ distinctio arbitraria est; quin, ut mihi videtur, falsa, & Ecclesie iniuriola. Videtur namque ex illa inferri, ad bonum commune Ecclesie spectare quod votum castitatis validum sit; licet in privati fidelibus non sit respicia validum, licet privati fidelibus salubrius sit matrimonium: quod quam falsum sit, nemo non videt.

XXVIII. Exemplum, quo Salmanticenses n. 45. contendunt illustrare doctrinam suam, pariter nobis velle implexum, ne omnino fallum dicamus, videtur. Quare, inquit, erit validum illud votum solenne castitatis, cum sit melius votenti nubere quam vinculo voti adstrictum tunc lapsibus subiacere? Quia, ut pars est illius Religionis, melius est quod votum in suo robore persistat, ne pluribus laxandis, & relaxationibus aditus pateat. Idem docet Leander a Murcia in disput. moral. Lib. II. disp. 11. resol. 24. Etiam hæc doctrina saltem involuta nimis est, & sentibus erroneis exposita. Idcirco namque validum solenne castitatis votum defendere videret in Religio fragili, & lapsibus obnoxio, ut scandala, quæ aliquin sequerentur, si vo-

F 3 tum

XXXIV. Altera sententia valere prefatum votum fuffinet, non tamen obligare: cum utilis anime aliquando possit esse dispensationem petere. Hanc defendunt Bonacina *disp. iv. quest. 11. punct. 1. num. 18.* Suarez *Lib. II. cap. xi. num. 6.* Filiucius *tract. xxi. disp. 11. quest. 11. num. 65.* Palauus *tract. xv. disp. 1. punct. 8. num. 4.* Azorius *Lib. XI. cap. xix. q. xv. Sed hic Actor loco cit. de hac questione non loquitur; sed de votone petendi dispensationem nisi a Romano Pontifice. Salmanticensis tract. xvii. cap. 1. punct. 2. §. 2. num. 56.* hanc secundam sententiam propugnant, & prater citatos Auctores referunt quoque Sylvestrum *verb. Votum 2. q. xiv. & D. Antonium II. P. tit. xi. cap. 11. §. 9.* Verum D. Antonius nec verbum de suo promittit; sed solum exscribit sententiam propriis verbis conceptam Richardi in *IV. disp. 38.* quem Auctorem vel ipsi Salmanticenses pro contraria allegant opinione; & consequenter pro eadem sententia debuissent quoque D. Antonium allegare; cum non nisi ipsam sententiam fere eidem verbis Richardi transferbat, nihilque de suo addat, ut legenti patebit. Sententia autem Richardi, & S. Antonii est; votum prefatum validum esse, quoties utilis anime sit dispensationem non petere; invalidum vero, quoties utilis sit anime dispensationem petere: nisi expressa intentio votantis sit quod, si votum a se emissum in aliquo casu non obligat, in nullo obliget: tunc enim absolute votum nullum est. Hac sunt verba tum Richardi, tum S. Antonii. *Si aliquis voverit aliquid quod in nullo casu potest esse utile ad salutem, & in alio casu inutile, obligatur ad observationem voti in illo casu in quo est utile ad salutem; quatenus non in illo casu in quo est ad salutem inutile; nisi fuerit intentio votantis quod: si non obligat in omni casu, quod obliget in nullo.* Quod apud S. Antonium legitur in *illo*, in eundem typographi est. Hac opinio in praxi securissima est; quandoquidem certum est apud omnes quod votum de non petenda dispensatione abique legitima causa a summo Pontifice validum sit. Quod invalida, aut saltem illicita est dispensatio abique legitima causa tum in petente, tum in concedente. Deinde certum est, admisso etiam valore voti absolute emissi de nunquam petenda dispensatione, posse votentem tunc conscientia ad superiorem recurrere pro dispensatione voti, iusta occurrente causa dispensationis; tum Auctores defendentes voti valorem fateantur non obligare in eventu quo anime utilis fo-

ret petere dispensationem: nemo enim nec sibi, nec superiori adimere hanc facultatem potest. Quia subiectio subditi respectu superioris, & potestas superioris in subditum, ins est quod per sublequens votum aufertur nequit. Nullum ergo votum impedire valet quia subditi, legitima occurrente causa, sum adeant superiorem. Quare si vis rationis spectetur, prima sententia probabilior videtur. Tutius tamen est sponionem factam servare, & solum urgente evidenti causa dispensationem petere. P. Sanchez docet, quod licet quis votum emisit non petendi dispensationem a primo voto, non tamen eisitit votum non petendi dispensationem ab hoc ultimo; & sic, impetrata dispensatione ultimi, remanet dispensabile primum; aut, si edidisset votum non impetrandi dispensationem huius ultimi, nunquam votum edere potest non impetrandi dispensationem ab hoc quod postremum loco adicit, etiam si in infinitum multiplicaret vota sua. Verum hanc votorum repetitionem, ut fabulosam, & otiosior somnia, reicio. Non dispensatione, sed ellebro indigent qui similia delirantes imaginantur.

XXXV. Quæst. XI. *An qui votum edidit non petendi commutationem, possit petere dispensationem, aut irrationem?* Resp. Negat Sanchez, & Trullench *loc. cit.* qui excludit commutationem, potiori iure excludit dispensationem. Adfirmat secunda sententia, quam defendunt Prado *cap. xxxi. num. 67.* Leander *q. v. Tamburinus c. xv. §. 4.* Salmanticenses *tract. xvii. c. 1. punct. 2. §. 2. n. 57.* Extensio obligationis res facti est, omnino pendens a votantis arbitrio. Si votens commutationis privilegio renuntiavit, non ideo censetur renuntiasse dispensationi: quia unum separare ab alio potest. Utrique qui respuit commutationem, prudenter prefertunt & dispensationem petere. Ceterum cum e contrario verum sit, quod votens velit se priore facultate petendi commutationem, & retinere libertatem petendi dispensationem, idcirco ex intentione votantis res colligenda est. Possunt namque occurrere causæ talis ob quas impetrare expedit dispensationem, & non commutationem; tamen non id frequenter contingat.

CAPUT VI.

Res indifferentes, inutiles, vitiosas, impossibiles non sunt voti materia. Variæ quaestiones explicantur.

IUT a rebus auspiciemur indifferentibus, & vanis, convenit inter Theologos, nihil quod inutile, vanum, vel indifferens sit, posse subici voto. Inquit enim D. Th. 2. 2. quæst. lxxxviii. art. 2. ad 3. *Vota vero que sunt de rebus vanis, & inutilibus, sunt magis deridenda quam servanda.* Si quis tamen voverit eiusmodi res inutiles, venialiter tantum peccare; ut si quis voverit e non ingressum forum, non akerisum e quum, cum illo homine non locurum, non abiectionem sibi unguis, & capillos, ac cetera id generis, quæ genere suo, circumstantiis subiectis, sunt absolute inepta voti materia. Plura tamen, quæ genere suo indifferentia, & inutilia sunt, possunt ob circumstantias occurrentes fieri utilia, & apta voti materia. Ingressus in talem domum, colloquium cum tali homine, ascendere equum sunt res indifferentes. At si ingressus in talem domum se cum deserat periculum obviæ habendi mulierem ad libidinem provocantem, si colloquium cum tali homine provocet ad prava, si equi ascensus occasio malorum sit; tunc, cum a vovente ob finem honestum vota eduntur de vitandis his rebus, talibus positis circumstantiis, omnino valida existunt. Ut tamen res quæ suapte natura indifferentes sunt, induant rationem honestatis, & bonitatis, satis minime est quod votens sua arbitraria intentione res illas in bonum aliquem finem dirigat: quæ de causa nullum est votum quod mulier promittit die sabbati non nare, non coquere panem, non flere, & similia: quia abinentia ab hoc, vel illo opere res vana est: fecas, si permittent abstinere ab omnibus operibus levisibus, ut liberius Deo vacare possent. Requirit ergo quod in ipsis rebus vovendis appareat aliqua proportio cum fine intento a vovente; & quod res vovenda, circumstantiis saltem inspectis, revera aliquo modo ad assequendum finem illum conducatur eo tempore quo votum emittitur: quia, si res iubenda voto non est utilis voventi eo tempore quo votum editur, sed vana, vel indifferens, licet aliquo alio tempore possit esse utilis, votum nullum est. Ingressus in hanc domum, in qua periculum feminae provocantis ad venerem reperitur, materia apta est, ut fieri possit votum vitandæ talem do-

rum periculi plenam. Si, sublatò omni periculo, tale votum emitteretur, nullum tunc foret: quia eo tempore materia indifferens ellet; & consequenter voto incongrua.

II. Quæst. I. *An votum alicuius rei cuius executio peccatum est, validum sit?* Resp. Eiusmodi quæstionem discussio superflua videtur. Quis namque ignorat, voti materiam honestam esse debere, licitam, & ipsi Deo, cui offertur, gratam? Id optime evincit D. Th. 2. 2. quæst. lxxxviii. art. 2. Porro, si oblatio victimæ culpam includit, nec licita potest esse, nec Deo qui peccatum odit, grata, & accepta. Hac omnia clara sunt, nullaque egent enucleatione. Sed quædam opponuntur quæ aliquod faciunt negotium: ideo quæstio proposita est, ut dissolvatur.

III. Obicies I. Iephe vovit se immolaturum Domino quemcumque primum obvium habuisset e domo sua, si ex Ammonitis victoriam reportaret. Et reipia, victoria obtenta, domum revertens, filiam, quæ ipsi in occursum venerat, immolavit Domino, ut habetur *Iud. xi.* & tamen in Sanctorum catalogo perhibitur ab Apostolo Paulo *Hebræor. xi.* Fallum ergo est votum de rebus illicitis, & vetitis nullum esse.

IV. Duæ præcipue sunt responsiones quibus dissolvi hoc argumentum solet. Altera est Lyrani, & aliorum recentiorum, qui negant Iephe Deo filiam suam immolasse occasione corporis; sed docent illam Deo consecrasse motu spiritali, & civili, quatenus illam ab hominum seunxit consortio, & perpetue virginitatis servandæ alitrix: quæ consecratio, quoniam irrevocabilis erat, mors vocari potest; quæmodum consecraria agni, animalis, & hominis mors vocatur *Levit. ult.* Quod confirmari potest. I. Iephe vir prudens, atque bene moratus erat, & in lege versatus, proindeque ritus populorum idololatræ, pro prios filios immolantium, minime ignorabat: eo vel magis quod binesit habuit spatum, quod Sacerdotum Principem consulere poterat. II. Iephe ex afflatu cælesti Spiritus sancti votum emisit: ipsa namque Scriptura testatur, quod *factus est super Iephe spiritus Domini. . . & votum vocis Domini.* III. Filia Iephe plangendi virginitatem, non mortem suam, spatum petiit: & ubi nos in nostra vulgata legitimus *Iudic. vers. 40. Mos increbuit in Israel. . . ut post anni circulum conveniant in unum filie Israel, & plangent filiam Iephe.* Sanctus Pagninus ex Hebræo reddit: *Ut alloquerentur filiam Iephe, lætitiæ causa.* Addunt, non potuisse Iephe